

Nr. 20 - September 1993
5e jaargang
Verschijnt 4x per jaar
Prijs per stuk Hfl 5,-

LIMBURGS SCHUTTERSTIJDSCHRIFT

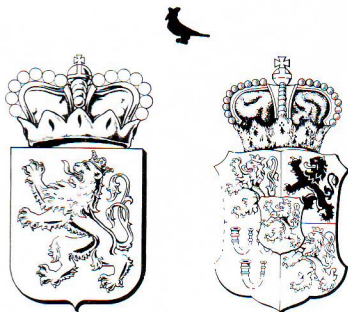
Goed geschoten!

Brand

HET BIER WAAR LIMBURG TROTS OP IS.

Het 'Limburgs Schutterstijdschrift'

Het Limburgs Schutterstijdschrift is een uitgave door en onder auspiciën van de stichting Steun Aan het Schutters- en gildewezen in de beide Limburgen (S.A.S.).

Abonnementen

Het Limburgs Schutterstijdschrift verschijnt 4x per jaar.
Abonnementsprijs Hfl 20,- / BF 385 per jaar bij vooruitbetaling.
Losse nummers à Hfl 5,- / BF 95 excl. Hfl 3,- / BF 60 verzendkosten.

Bankrelaties

Nederland: Rabobank Heythuysen, rekeningnummer 12.22.15.125
Postgironummer 2878343
België: Gemeentekrediet van België Agentschap Kinrooi, rekeningnr. 068-2059877-12.

Redactie-adres

Brouwerslaan 25
6093 GG Heythuysen.

Druk

Drukkerij Limburgsche Post
Heerstraat Noord 69, Beegden
Postbus 5033, 6097 ZG Beegden.

Advertentie-acquisitie

Meertens Media
Bieslanderweg 128
6213 AM Maastricht
Tel. 043-250445 of 043-260360.

Voorbehoud

Plaatsing van een artikel in dit tijdschrift houdt niet in, dat de inzichten van de schrijver worden gedeeld door de redactie.
Bij overname van artikelen is bronvermelding vereist.

De redactie stelt het algemeen belang boven het persoonlijk belang en behoudt zich daarmee het recht voor om aangeboden teksten te wijzigen, in te korten of zelfs niet te plaatsen.

BESTE SCHUTTERS-VRIENDEN,

De gesprekken die de vertegenwoordigers van de Gelderse, Noord-Brabantse en Limburgse Schuttersfederaties voeren met de ambtenaren van Milieu verlopen moeizaam. De ambtenaren van het Ministerie van VROM blijken ongevoelig voor de argumenten en oplossingen van de schuttersfederaties en blijven bij het standpunt dat lood uit het milieu moet. Een installatie die de kogels opvangt willen ze nog wel toestaan. Met het berijden van dit oude stokpaardje zijn we weer terug bij 'af'. Het is toch van de knotse dat wetenschappelijk onderbouwde artikelen, verslagen van waterleidingmaatschappijen etc. door de ambtenaren van het Ministerie van Milieu niet eens in beschouwing genomen worden. Sterker nog: het Ministerie is zelf niet in staat om ons ook maar één gegeven aan te reiken waaruit blijkt dat ons lood op ook maar één plaats in Limburg het grondwater vervuult of ooit heeft vervuult.

Op zaterdag 25 september wordt de nieuwe bisschop van Roermond gewijd in de Kathedraal van Roermond. Na afloop van de H. Mis (omstreeks 12.30 uur) zal Mgr. Frans Wiertz en zijn gevolg zich te voet verplaatsen via de Markt, Neerstraat, Paredisstraat, Munsterplein, Christoffelstraat naar de Oranjerie.

De Limburgse schutterijen zijn in het bijzonder uitgenodigd om op de Markt de nieuwe bisschop welkom te heten. Dit voorrecht ontlenen de Limburgse schutterijen aan hun voorbeeldige optreden tijdens de parade vorig jaar bij het afscheid van OLS-moderator Mgr. Heuvelmans. Wilt U de nieuwe bisschop begroeten, dan bent U van harte uitgenodigd om plaats te nemen bij de delegaties van het Limburgs Schutterswezen of gewoon ergens langs de route die de bisschop zal gaan.

Maar voordat het zover is hebben we op zondag 19 september het Tweede Limburgse Dames Schuttersfeest in Haelen. Bekijken we de deelnemerslijst, zo zien we een forse uitbreiding van het aantal deelnemende schutterijen en een explosieve toename van het aantal dames die dit L.D.S. mee willen nemen naar hun schutterij.

Veel leesplezier toegewenst.

Wim Pijpers, Hoofdredacteur.

Derde Marketentstertreffen

Marketentsters die zich nog niet hebben opgegeven voor het 3e Marketentstertreffen kunnen dit nog doen bij de Stuurgroep Gilde der Marketentsters en Zoetelaarsters of bij het secretariaat van het 3e Marketentstertreffen, Mevr. Myriam Dentener
Majoor Evanslaan 19, 6114 KR Susteren - tel. 04499-3421.

Het volgende nummer van het Limburgs Schutterstijdschrift zal in december 1993 verschijnen. Inzenden van kopij, foto's en advertenties uiterlijk **1 november 1993** aan het redactie-adres.

Bij de voorpagina:

Het winnende OLS-zestel van schutterij St. Elisabeth-Stokkem. Knielend v.l.n.r. Tommy Bobik, Gerard Habets, Theo Voorter en staande v.l.n.r. Eric Voorter, Huub Scheepers en Christie Van de Beek.

NOGMAALS LOOD

Met een groots gebaar heeft het Ministerie van VROM financiële middelen ter beschikking gesteld om een onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden om het lood van Limburgse schutterijen in de óóóóóóóó te sparen.

Of de OLS-Federatie echt inspraak krijgt bij het formuleren van de onderzoeksopdracht is nog maar de vraag, want de milieu-ambtenaren volgen nog steeds hun jaren geleden uitgestippelde beleid.

Het is merkwaardig dat het Ministerie van VROM een onderzoek wil uitvoeren, want hun collega milieu-ambtenaren van het Duitse Umweltbundesamt hebben reeds uitvoerige wetenschappelijke onderzoeken op dit gebied verricht. En wie de Duitse "Gründlichkeit" kent, weet dat er bijzonder serieus en doeltreffend is gewerkt. De resultaten van deze onderzoeken zijn vastgelegd in 'Forschungsbericht 10701014' en draagt de titel: "Die Belastung von Böden auf Sportschießplätzen durch Bleischrot und Würfeltauben".

We mogen er van uitgaan dat onze milieu-ambtenaren op ministerieel niveau hun literatuur goed bijhouden en bekend zijn met Forschungsbericht 10701014. Als dit zo is, is een nieuw onderzoek overbodig en kan men zich afvragen met welk doel het Ministerie van VROM nu Hfl 100.000 beschikbaar stelt voor zo'n onderzoek.

Maar als er toch een onderzoek moet komen, adviseer ik de schuttersfederaties uit Gelderland, Noord-Brabant en Limburg gezamenlijk op te treden. Tevens adviseer ik deze federaties gelijktijdig een nadere expertise uit te laten voeren met o.a. de Hfl 10.000 die de OLS-Federatie onlangs van de Alfa Bierbrouwerij mocht ontvangen voor dit doel.

De ouderdom van de afgebeelde kogels varieert van 40 tot 100 jaar. De kogels zijn afkomstig uit het voormalige schietveld van schutterij St. Nicolaas-Heythuysen. De afgebeelde kogels zijn beschikbaar voor onderzoek!

Ofschoon het Duitse onderzoek handelt over loodhagel op kleiduiwenbanen, zijn de gevolgde onderzoeksmethodieken en de verkregen onderzoeksresultaten ook voor ons geschikt. Het grote verschil met onze schutterijen geldt het inzamelen van het lood. Bij ons is het mogelijk en lonend om m.b.v. een metaaldetector het verschoten lood in te zamelen. Dit in tegenstelling tot loodhagel dat verschoten wordt.

Lood en zijn giftigheid

Op de nadelige effecten van lood onder bepaalde omstandigheden wil ik nu niet ingaan. In elke (medische) encyclopedie vindt men uitgebreide informatie hierover. Interessant is wel het volgende:

Overeenkomstig de giftigheid van lood, ligt thans de grenswaarde volgens het Duitse drinkwaterbesluit op 0,04 mg lood per liter. Deze waarde werd bij grondwateronderzoeken nergens in Duitsland zelfs bij benadering aangetroffen.

De gevonden waarden liggen allemaal in het gebied rond 0,001 mg per liter, een waarde, die met de meest moderne analyse-apparatuur nog net bepaald kan worden en dus verre van gezondheidsbedreigend verwijderd is.

Lood in de openbare discussie

Ondanks dit geruststellende bericht blijft lood vergift en wordt elke bron die lood aan het milieu 'levert' onder schot gehouden. Dat geldt ook voor de jagers en de schutters, die in de voormalige BRD jaarlijks ± 3600 ton lood verschieten.

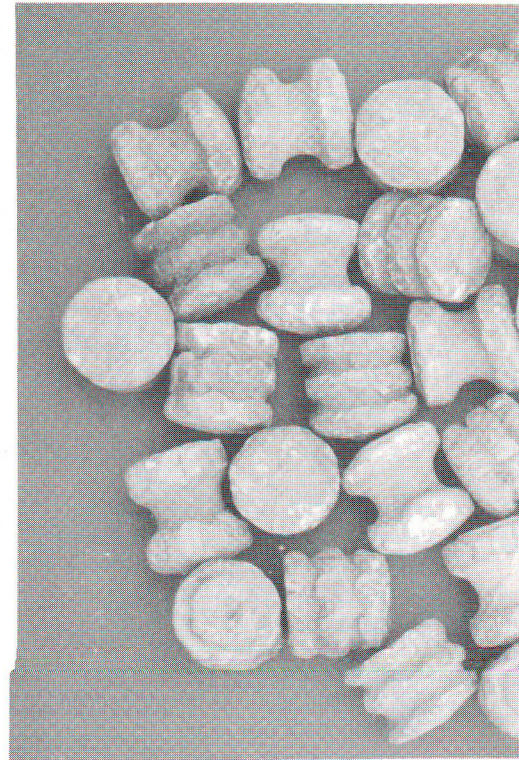

Foto: Wim Pijpers.

Deze tijdens de jacht en op schietterreinen verschoten 'loodklompen' leveren hét voer in de milieudiskussie.

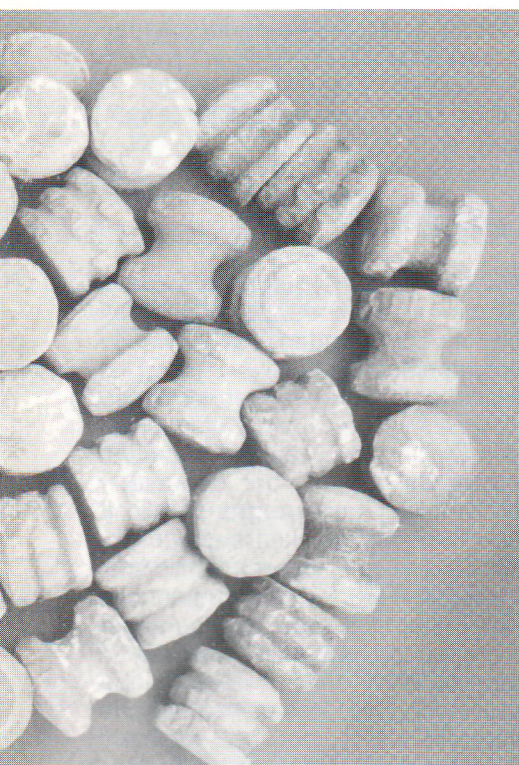
De discussie wordt vaak zeer emotioneel gevoerd. Op school opgedane kennis op het gebied van de chemie wordt met ecologisch halfweten vermengd en het resultaat als onderbouwd bewijs voorgesteld, om daaraan vervolgens conclusies te verbinden die moeten leiden tot een verbod voor het gebruik van lood of zelfs een schietverbod.

In deze pseudo-wetenschappelijke ideologische sfeer is een zakelijke discussie niet alleen moeilijk, maar komt ze ook in feite te laat. In de discussie mogen slechts concrete wetenschappelijke inzichten in de bewijsvoering betrokken worden. Opgeklopte halve waarheden of uit hun verband getrokken cijfermateriaal zijn hier misplaatst.

Wetenschappelijk onderzoek

In opdracht van het Umweltbundesamt namen terzake kundige wetenschappers van verschillende disciplines 3 verschillende kleiduiwenschietbanen onder de loep.

De onderzochte schietbanen onderscheidden zich qua type bodem en bodemsoort van elkaar. Dit gegeven is zinvol, per slot van rekening kunnen bepaalde invloeden in de bodem een verschillend gedrag op het lood tot gevolg hebben.

Zo is bijvoorbeeld de zuurgraad van de bodem van invloed op de verwerking, de verwerkingssnelheid en de verweringsprodukten van lood. Bovendien hangt van de zuurgraad ook de oplosbaarheid van de verweringsprodukten in water af en bepaalt dit het mogelijke verplaatsen van deze loodverbindingen naar dieper gelegen aardlagen of in het grondwater.

Logischerwijs volgt nu dus de mogelijke milieubelasting over de verweringsprodukten van lood. Van groot belang is dus de vraag of en onder welke omstandigheden lood zó sterk door regenwater opgelost wordt, dat de verweringsprodukten in het grondwater kunnen geraken. In dit verband is ook de duur van het verweringsproces van lood interessant: Bij een sterk zuur milieu zonder bodembewerking werden ongeveer 40 jaar vastgesteld, in slechts zwak zure bodems mét bodembewerking gaat men van 30 tot 90 jaar, in een zwak zure tot neutrale bodem zonder bewerking gaat men van 100 tot 300 jaar uit, tot het verweringsproces de kern van de loodhagelkorrel bereikt heeft.

De verplaatsing van lood in de bodem hangt dus van een groot aantal factoren af. Antwoord op de vraag over het gedrag van lood in de bodem geeft daarom minder de bodemsoort en de bodemsamenstelling (waaruit vervolgens een prognose kan worden geformuleerd).

Zinvoller zijn onderzoeken van de bodemprofielen onder de schietterreinen. Derhalve werden bij het genoemde onderzoek de loodgehaltes in verschillende bodemdiepten onderzocht. De drie onderzochte schietbanen zijn reeds langere tijd in bedrijf. Onderzoek op schietbanen waar pas enkele jaren geschoten wordt, werden, gelet op de lange duur die lood nodig heeft om te verwerken, niet relevant geacht en daarom niet in het onderzoek betrokken.

Resultaten

Forschungsbericht 10701014 vat in wezen de stand van zaken m.b.t. de belasting van de bodem t.g.v. het gebruik van lood op kleiduivenbanen samen.

Schietterrein A was van 1926 tot 1986 in gebruik. De loodbelasting bereikte tot 2,5 kg per m² in de bovenste aardlaag.

Schietterrein B is in gebruik sinds 1986. Op het 'Skeetterrein' werden 1,6 tot 2,1 kg loodhagel per m², op het 'Trapterrein' tot 8,3 kg per m² gevonden.

Schietterrein C is sinds 1953 in bedrijf. De belasting ligt bij circa 2,4 kg per m².

De resultaten in het kort:

Op schietbaan A werden loodverbindingen tot op een bodemdiepte van 20-30 cm aangetoond. Dieper werden geen loodwaarden meer gemeten.

Op schietbaan B waren de loodwaarden in de bodem tot een diepte van 30 cm aanmerkelijk verhoogd, vanaf 40 cm waren geen verhoogde loodwaarden meer aantoonbaar.

Ook op schietbaan C werden geen loodverbindingen dieper dan 40 cm aangetoond.

Conclusie: Na 60 jaar lang gebruikt te zijn als schietbaan is er van een vergiftiging of zelfs van vergiftigingsgevaar van het grondwater geen sprake.

De van deze drie schietbanen verkregen gegevens komen overeen met de in de BRD in het grondwater aangetroffen loodwaarden.

Nu zullen critici ongetwijfeld zeggen dat daarmee nog niet duidelijk is hoe de situatie over tientallen jaren van intensief schieten zal zijn. Een dergelijke kijk in de toekomst is weliswaar mogelijk m.b.v. een computersimulatie maar de uitslagen mogen nu niet als vaststaande waarden aangenomen worden.

Aan de hand van het Forschungsbericht berekende het Umweltbundesamt van schietterrein B de loodbelasting van de bodem op verschillende dieptes over tientallen van jaren. Resultaat: Ook bij een verder gebruik gedurende 50 jaar als schietbaan behoeft men op schietbaan B niet met noemenswaardige verplaatsingen van loodverbindingen in de bodem, dieper dan 30 cm, te rekenen.

De vrees dat er wel een loodbelasting over verdere tientallen jaren van intensieve schietsport zou kunnen optreden, mogen daarmee niet eenvoudigweg van tafel geveegd worden. Onderzoeken op (militaire) schietterreinen, die al honderden jaren geleden gebruikt werden, kunnen hierover uitsluitsel geven.

Als op de onderzochte kleiduivenschietbanen al gedurende tientallen jaren lood wordt geloosd en noch voor een aantoonbare grondwaterbelasting noch andere zwaarwegende belastingen (zoals de plantenwereld) aantoonbaar zijn, kan het verschieten van 620 ton lood op 23 miljoen hectare Duitse vlakte bij de uitoefening van de jacht echt geen reden zijn om over milieuvuiling te spreken. Dat is de conclusie die de onderzoekers uit het onderzoek trokken.

Samenvattend

De voor ons relevante gegevens uit Forschungsbericht 10701014 bevestigen wat wij al lang wisten. Dit Duitse onderzoek onderstreept ons vermoeden alleen maar.

Wim Pijpers.

“LA CANTINIÈRE DU RÉGIMENT” (1)

Door: Adriaan Voskamp-Den Haag

Onderstaand artikel verscheen in 'Kostuum', een jaaruitgave van de Nederlandse Kostuumvereniging voor mode en streekdracht. Met illustraties van de auteur, tenzij anders is vermeld.

Over de beroepskleding van de wasvrouw-marketentster in het Nederlandse leger, gedurende de negentiende eeuw.

Nog geen honderd jaar geleden waren er in het Nederlandse leger vrouwen opgenomen die de officiële status van wasvrouw en marketentster hadden en die zich door hun kleding duidelijk onderscheidden van het algemeen gangbare modebeeld en van de andere vrouwelijke beroepsbevolking.

Wie waren zij? Wat deden zij? Hoe zagen zij eruit?

Dit zijn de centrale vragen, waarop ik in dit opstel een antwoord hoop te kunnen geven.

Volgens de woordenboeken die ik heb geraadpleegd, is het woord marketentster afgeleid van het Oud Italiaanse 'mercatante', dat 'koopman' betekent. Eertijds sprak men ook wel van 'zoetelaarsters', maar in militaire kringen hier te lande was in het begin van de 19e eeuw het woord 'wasvrouw' algemeen in gebruik, in 1842 werd de naam 'marketentster' officieel ingevoerd.

De Franse term 'cantinière' spreekt welhaast voor zich. Uit de vele populaire marsliedjes waarin zij werd bezongen, blijkt wel wat voor een centrale plaats zo'n vrouw ingenomen moet hebben in een mannen-gemeenschap.

Een enkele keer komen we nu de kostumering van de marketentster nog tegen bij een militaire taptoe met optredens in historische kledij.

afb. A: v.l.n.r.: Modekostuum 1813. Napoleontische cantinière, de luifelhoed is hier gedeeltelijk bedekt met een gele hoofddoek, een zwarte strik zit middenvoor op de witte hemdkraag, witte ruches uit de mouwen. Donkerblauwe rok met wit schort. Rood-wit-blauw tonnetje met rode voorkant, aan witte draagriem. Modekostuums 1807-1810 en uit 1805.

Veel Limburgse schutterijen tellen in hun gelederen marketentsters, die vooraan met de muziek en de tambour-maître marcheren als herinnering aan de 'tête de la colonne' uit de Franse tijd. De dames dragen dan een vaatje aan een draagriem op de heup, met voor iedere schutter een 'borreltje'.

Huurlingenlegers

In de tijd van de huurlingenlegers werden de soldaten op hun veldtochten vergezeld door vele non-combattanten. En zoals we op een enkel antiek schilderij in het Legermuseum te Delft kunnen zien, waren de kampementen omringd door hele nederzettingen met ambachtslieden en neringdoenden, onder wie zich veel vrouwen bevonden die verschillende verzorgende taken op zich genomen hadden. Dikwijls werd bij verordening vastgesteld hoeveel vrouwen een regiment te velde moesten of mochten volgen. Voor de manschappen waren deze vrouwelijke hulpkrachten

uiteraard van niet te onderschatten waarde, omdat zij anders op zichzelf waren aangewezen zodra zij bijvoorbeeld ziek of gewond werden.

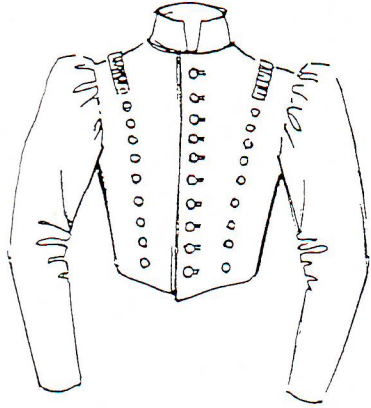
Deze situatie zou zo blijven tot daar in Frankrijk onder Napoleon verandering in kwam¹⁾.

Napoleontische Oorlogen 1804-1815

Er waren regimentscommandanten die ervoor zorgden dat sommige vrouwen een officiële status als marketentster kregen en daarmee vergunning om handel te drijven met de soldaten van het regiment. Aanvankelijk was voor de marketentster een uniform niet verplicht, hun herkenningsteken bestond enkel uit een geelkoperen schild met inscriptie¹⁾, maar weldra ontstond in het uniformlievende Franse leger de behoefte om deze vrouwen in een op een uniform lijkende uitmonstering te steken, zodat hun verbondenheid met het regiment duidelijker zichtbaar werd (afb. A).

De Franse cantinière uit 1809 had een kostuum dat elementen bevatte uit de modieuze dameskleding van die tijd, zoals de luifelhoed, de verhoogde taille van het jasje en de

afb. B: Militair mannenvest met mouwen, geel laken, 1809. Collectie K.N.W.L.M. - Delft.

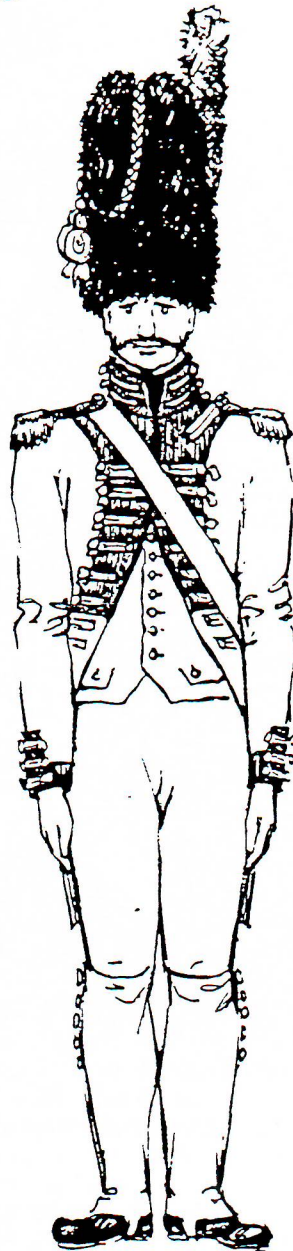
sluikvallende rok. Andere elementen waren typisch militair van aard, zoals de witte veer met rode punt op de zwarte hoed, de met wit afgebiesde, lichtblauwe, opstaande kraag en de blankmetalen knopen met lissen en kwastjes. Ook de puntige lichtblauwe afwerking aan de pols en de witte beenkappen met souspieds en knopen waren van militaire oorsprong.

Het 15e Regiment Lichte Infanterie, waartoe deze marketentster (afb. A) behoorde, beschikte over een "tête de la colonne" die in het rood was gekleed en omdat het bij enkele eenheden gewoonte was geworden de cantinières mee te laten marcheren bij parades, was haar jakje rood. Waarschijnlijk ook daarom waren de rokken kort, in tegenpraak met de heersende mode. Opzij droeg zij een vaatje, in dit geval gevuld met eau de vie. Zoals we hieronder zullen zien, droegen alle marketentsters zo'n vaatje. Kennelijk kon er in de vorige eeuw zonder borrels niet goed geschoten worden.

Aangezien ons land van 1810 tot 1813 deel uitmaakte van Frankrijk, leek het mij passend het verhaal in Frankrijk te laten beginnen. Vandaar ook de Franse titel. Ter vergelijking is hier een afbeelding opgenomen van een contemporaine Garde Grenadier Infanterie uit het Koninkrijk Holland, 1806-1810 (afb. C). Ook hij had knopen met lissen en kwastjes, een hoog opstaande kraag en witte beenkappen, die 's winters werden vervangen door zwarte.

De slag bij Waterloo, juni 1815
Terwijl de Franse legereenheden in 1815 reeds voorzien waren van

officieel aangestelde cantinières, moesten de andere krijgsmachten het nog stellen met de officieuze zoetelaarsters uit de buurt van Waterloo.

afb. C: Naar een anonieme aquarel in het prentenkabinet van het Leermuseum: Hollandse Garde Grenadier in oorspronkelijk ontwerp van 1805. Grenadiersmuts van bevervel met panache en vangsnouer. Rok van wit laken met 32 lissen en kwasten van geel kemelshaar; voor de onderofficier van goudgalon. Vest en broek van wit laken. 's Winters werden de witte slobkousen vervangen door zwarte.

afb. D: Brabantse boerenvrouw uit de omgeving van Waterloo, juni 1815. In streekdracht en op klompen liep zij bij de soldaten te venten.

De Brabantse boerenvrouw, die met haar eet- en drinkwaren liep te venten langs de kampementen, was gehuld in wat wij een streekdracht zouden noemen en was dientengevolge niet modieus (afb. D). In plaats van een luifelhoed had zij een platte strohoed op haar witte mutsje. Haar witte hemd met wijd uitlopende mouwen was gedeeltelijk bedekt door een lijfje met toegevoegde vetersluiting en haar rimpelrok stond evenals haar witte schort nogal breed uit. Natuurlijk ontbraken bij deze zomerse werkdracht de klompen niet. Met haar zandlopersilhouet, haar gerende mouwen en breedgerande, ronde hoed leek zij zelfs de mode enige tientallen jaren vooruit te zijn.

De tekening is samengesteld uit details van oude prenten en naar beschrijvingen uit die tijd.

Vlak na de stichting van de Nederlandse Staat in 1815 verscheen het standaardwerk **Kleding en Wapenrusting van de Koninklijke Nederlandsche Troepen** van J.E. Teupken met volledige beschrijvingen en afbeeldingen, waarin helaas nog geen melding wordt gemaakt van vrouwen in het leger.

Ook op aquarellen van de kunstenaar Langendijk, ca. 1815, waaronder **Een kanonnier en eene marketentster** (zie voorpagina LS nummer 13), wordt de vrouw voorgesteld in een burgerlijke bloemstijesjapon met verhoogde taille naar Empiremodel, zonder militair accent.

afb. E: v.l.n.r.: Modekostuums uit 1825 en 1822, met licht verhoogde taille en sluikvallende rokken. Naar een steendruk van Houtman, 1830: Nederlandse marketentster met blauw jak en sluikvallende, zwarte korte rok. Verhoogde taillelijn. Zwarte hoed met lichtgrijze veren. Grijs schort, witte kousen, zwarte schoenen. Groen vaatje met zwarte banden en rode voorkant, aan een zwarte draagriem. Modekostuum uit 1830. Naar een steendruk van Houtman, 1830: marketentster van het Korps Jagers. Zwarte hoed met oranje kokarde en zwarte veren. Groen jak met witte kraag en witte halsdoek. Zwarte ruimvallende, enkelvrije rok. Modekostuum, 1830.

De Belgische Opstand en de Mobilisatie in Noord-Brabant

Kort na de Belgische Opstand in 1830 waren er in ons land plotse-ling volop als zodanig herkenbare marketentsters, getuige de afbeel-dingen die bewaard zijn gebleven uit die periode en wat schaarse be-schrijvingen.

De **Legerkoerier** noemt twee be-sluiten, waarin werd bepaald, "dat bij elk onderdeel eene vrouw, ge-huwd aan een korporaal of soldaat, op mars mocht worden medegenomen"²⁾.

In de bibliotheek van het Kon. Ne-derlands Leger- en Wapenmuseum in Delft heeft men geen enkele lijst met uniformvoorschriften voor deze vrouwen, zodat we zullen moeten aannemen dat hun kostumering be-paald werd door gewoontevorming enerzijds en de heersende mode anderzijds. Wellicht speelden inter-nationale militaire invloeden hierin ook een rol.

In het Museum Meermanno-Wes-treenianum te Den Haag worden twee steendrukken van Houtman uit ca. 1830 bewaard, waar ver-schillende marketentsters op staan afgebeeld (afb. E).

De marketentster die behoorde tot het Korps Jagers (tweede figuur van rechts) is wel de meest up-to-date geklede van de twee, wat te zien is aan haar luifelhoed met gol-vende rand, haar brede, afhangen-de schouderlijn met laag ingezette pofmouwen en de ruimvallende, enkelvrije rimpelrok. Haar slanke taille lijkt ingesnoerd op de door de natuur daartoe meest aangewezen plaats. De modieuze dames van haar tijd, links en rechts van haar afgebeeld, vertonen nagenoeg de-zelfde belijning. Haar jak was groen, wat nogal voor de hand lag omdat de uniformen der Jagers ook groen als hoofdkleur hadden. Het jak van deze marketentsters bleef groen tot het einde van de vorige eeuw.

De oranje kokarde op haar hoed, waaraan de pluimen lijken te ont-spruiten, duidde op verbondenheid met het vorstenhuis en bleef ge-handhaafd tot 1898. Om haar ele-gantie te vervolmaken draagt deze dame zwarte handschoenen.

Het marketensteruniform van de overige legeronderdelen (afb. E, derde van links) had een blauw jak en was aanmerkelijk minder modi-eus voor de tijd. Op het witte kapje staat een nogal tijdloze hoed met veren. Het uniform vertoont nog een licht verhoogde taille, zoals de modekostuums uit 1822 en 1825 (links afgebeeld) en de rok valt nog vrij sluijk. Als militair element bevin-den zich twee rijen blankmetalen knopen op de borstpartij, ongeveer twintig jaar later zou daar midden-voor een derde rij bij komen.

(Wordt vervolgd).

Noten:

- 1) Preben Kannik: Uniformen in kleur. Am-sterdam: Moussault's Uitgeverij N.V. 1960.
- 2) 'De laatste marketentster', in: De Leger-koerier 4 (1954), nr. 5.

REGELMATIGE WISSELING VAN BESTUUR BRENGT KWALITEIT

Als vervolg op mijn artikel "Besturen vraagt kwaliteit" in het Limburgs Schutterstijdschrift nummer 16, wil ik dit keer eens met U gaan kijken naar de mogelijke invloed die een bestuur kan hebben op haar aangesloten leden.

Zoals bij de meeste vrijetijdsorganisaties, kunnen we ook de besturen van de OLS-Federatie, de daarbij aangesloten schuttersbonden en schutterijen grofweg indelen in twee groepen. Er zijn besturen die "stimulerend" werken op hun leden, maar er zijn helaas ook besturen die "remmend" werken.

De resultaten van het gevoerde beleid van de OLS-Federatie op het OLS-Feest, de aangesloten bonden en de schutterijen zijn meetbaar. Het is mogelijk om van elk bestuur (-slid) een rapportcijfer te produceren waaruit de "kwaliteit" blijkt.

Het is geenszins mijn bedoeling om in dit artikel namen van personen, besturen van verenigingen te noemen of zelfs maar te suggereren die het uitzonderlijk goed of slecht doen. Wel hoop ik dat besturen waar het niet al te goed wil vloten eens rond te tafel gaan zitten om te zien of er niet meer positieve resultaten te behalen zijn dan nu het geval is. Misschien komt men in dat gesprek wel tot de conclusie dat er een andere bestuurssamenstelling gewenst en mogelijk is die meer resultaat oplevert en meer aan de behoefte van de leden beantwoordt.

Ik denk dat er vijf hoofdfactoren aan te geven zijn die bepalen of een bestuur "stimulerend" of "remmend" werkt naar haar leden.

Op de eerste plaats denk ik dat alle bestuursleden zin moeten hebben in een bestuursfunctie en bereid moeten zijn daadwerkelijk mee te werken. Het handhaven van een bestuurslid die zelf denkt onmisbaar te zijn, werkt bij voorbaat remmend. Eveneens remmend werkt het wanneer er binnen een vereniging een gebrek is aan kandidaten voor een bestuursfunctie.

Als tweede denk ik dat de verstandhouding van de bestuursleden onderling goed moet zijn. De bestuursleden onderling mogen gerust een afwijkende mening hebben. Wanneer het bestuur echter een standpunt heeft ingenomen, dan dient ieder bestuurslid loyaal het ingenomen bestuursstandpunt te verdedigen; ook al is dit standpunt niet zijn of haar persoonlijke mening. Naar 'buiten' moet het bestuur een hecht team zijn, met één gezicht en met één mening.

Als derde factor wil ik het gegeven noemen dat de verenigingsleden vertrouwen moeten hebben in het bestuur en daar een gewillig oor moeten weten te vinden.

Bij het vierde punt wil ik de mogelijkheid aanhalen die een bestuurder moet krijgen binnen zijn vereniging om zich meerdere facetten van het bestuurder-zijn eigen te maken.

daarom zelden voor bij deze verenigingen. Men kent ook nauwelijks "zelfvertrekkers". Bij de regelmatige bestuursverkiezingen, stromen de oud-bestuursleden vaak door naar andere (bestuurs-)functies.

Besturen die een "remmende" werking hebben op hun leden, vertonen de tegenovergestelde kenmerken van een stimulerend bestuur. Deze besturen grijpen in hun neerwaarts gaande beweging alles aan om de vereniging te redden. Helaas hebben de overlevingspogingen meestal een tijdelijk karakter. Beter zou het zijn als de desbetreffende bestuurder of bestuurders plaats zouden maken voor andere kandidaten.

Natuurlijk heeft niet elk bestuurslid alle (goede) kwaliteiten in huis. Moeder natuur heeft er gelukkig voor gezorgd dat ieder mens sterke en minder sterke vaardigheden heeft. Is men bereid om zitting te nemen in een bestuur waar de noodzakelijke vaardigheden verspreid aanwezig zijn én is men bereid om gezamenlijk op te treden, dan zal men zelfs respect hebben voor elkanders tekortkomingen en ze graag aanvullen.

Het aanschaffen van de nieuwste computer, de allernieuwste administratieve voorzieningen en een geschikte bedienaar zijn misschien wel de garanties voor een goedwerkend administratief systeem,

DE OVERLEVINGSKANSEN VAN HET LIMBURGSE SCHUTTERSWEZEN VAN MORGEN, WORDEN STERK BEPAALD DOOR HET GEVOERDE BELEID VAN GISTEREN EN VANDAAG.

Overduidelijk is mij in de afgelopen vijf jaar gebleken dat een "goede" bond of schutterij geen toeval is. De "goede" verenigingen beschikken in het algemeen over een aantal enthousiaste en flexibele bestuurders die ook nog eens bereid zijn om zelf de handen uit de mouwen te steken. Dat een dergelijk belangeloos voorbeeld stimulerend werkt op de leden behoeft geen verdere toelichting.

"Maar hoe kan een schutterij- een bondsbestuur of zelfs het bestuur van de OLS-Federatie bijdragen tot grotere prestaties en een succesvollere presentatie", hoor ik U al zeggen.

En als laatste vind ik dat de denkniveaus van de bestuursleden op elkaar moeten aansluiten.

Bestuursleden hebben een grote invloed op bijvoorbeeld: aanwezigheid van hun leden bij activiteiten, het voortijdig vertrek van leden, leeftijdsopbouw van de vereniging, financiële kracht van de vereniging en de ontwikkeling van de vereniging zelf.

Het blijkt dat besturen die als "goed" worden ervaren, ook garant staan voor "levendige, talentvolle en succesvolle" leden die zelden afwezig zijn bij "verplichte nummertjes". Dictatoriaal of egoïstisch gedrag van een bestuurslid komt

maar daarmee is er nog geen sprake van een "goed" bestuur. Een bestuur moet een soepel lopend uurwerk zijn.

Bij "goede" verenigingen zien we dat de leden rechtstreeks op hun verantwoordelijkheden worden aangesproken (en dit ook accepteren) met minder geschreven regels en wetten.

Een "goed" bestuur staat ook borg voor de goedkoopste uitvoering van het beleid (anders gezegd: doordat een "goed" bestuur de leden laat meedenken, worden vaak mogelijkheden aangereikt die gratis zijn of veel minder geld kosten).

Wim Pijpers.

GILDE- EN SCHUTTERSZILVER

JUWELIERS - HORLOGES
Jan Andriessen
 DORPSSTRAAT 54
 5708 GJ HELMOND (STIPHOUT)
 TEL. 04920 - 50792
 FAX 04920 - 22269

LAARZEN LAARZEN LA
 SCHOENEN SCHOENEN
 BATONS BATONS BATO
 POMPONS POMPON
 UNIFORMSCHOENEN
 DANSSCHOENEN DANS
 HISTORISCHE-SCHOEN
 INSTEPSCHOENEN IN
 OVERSCHOENEN OV
 HANDSCHOENEN HAN
 OPERA-OPERETTE-SCH
 TONEELSCHOENEN

VAN BEERS B.V.
 SCHOENFABRIEK

Mgr. Volkerstr. 33, 5171 JM Kaatsheuvel
 Tel.: 04167-72254, b.g.g. 76548
 België, BRD, 00-31 41 67-72254

**LAAT KICKEN
 NAAR UW
 BANDEN KIJKEN**

Bandenspecialist
KICKEN b.v.

VOERENDAAL Valkenburgerweg 41 tel. 045-751700	MAASTRICHT Bemelerweg 90 tel. 043-621515
TEGELEN Kaldenkerkerweg 96 tel. 077-33433	SITTARD Bergerweg 59 tel. 04490-10707

JANFRÉ

Voornaamste punten waar u op let bij aanschaf van nieuwe uniformen:

- *Goede kwaliteit
- *Korrekte pasvorm
- *Vlotte levering
- *Betaalbare prijs
- *Behoud van pasvorm
- *Snelle nalevering
- *Uitgebreide service

Dit maken wij voor U.
 Vraag vrijblijvend offerte.
 Maak een afspraak.

**uniformen-
 petten-
 uitmonsteringen**

BRUSSELSESTRAAT 124
 6211 PH MAASTRICHT
 TELEFOON 043-217712

HET HEEFT ZIJNE MAJESTEIT BEHAAGD (II) ...

Als aanvulling op het artikel 'Het heeft Hare Majesteit behaagd ...' in het LS nummer 19, pag 17-18, heeft Drs. H. Beckers van Schutterij St. Nicolaas-Susteren een artikel geschreven dat handelt over de onderscheidingen zoals die in België worden uitgereikt.

België kent vijf nationale orden en honderdveertien andere eretekens met als hoogste de Leopoldsorde en als laagste de medaille van de militair, strijder van de oorlog 1940-1945 en enkele huldepenningen.

De onderscheidingen worden verleend door de koning en beheerd door de Minister van Buitenlandse Zaken.

Gewoonlijk vinden tweemaal per jaar, namelijk op 8 april (verjaardag van Koning Albert) en op 15 november (Koningsdag) promoties plaats. Bij de viering van een jubileum kan hiervan afgeweken worden.

Een gedane voordracht van een kandidaat wordt onderzocht door de diensten van het departement waaronder de desbetreffende kandidaat ressorteert. De waarde van de bewezen diensten, hun duur alsmede de leeftijd van de kandidaat spelen een belangrijke rol.

Leopoldsorde

De hoogste graad van de Belgische nationale orde is die van grootlint in de Leopoldsorde met halssieraad. Merkwaardig genoeg is deze onderscheiding tot op heden nog niet uitgereikt.

Eerst een stukje geschiedenis.

Toen in 1908 de orden van de onafhankelijke Kongostaat Belgisch werden, heeft de Belgische Ministerraad de onderlinge waarde van de vijf nationale orden bepaald en ze gegroepeerd in de navolgende afdalende lijn (tussen haakjes de diverse graden):

Leopoldsorde, militaire categorie

1.) **Leopoldsorde**; instellingsdatum 11-7-1832. Omvat 3 categorieën, te weten militair, burgerlijk en maritiem. (grootlint, grootofficier, commandeur, officier en ridder).

2.) **Orde van de Afrikaanse Ster**; instellingsdatum 30-12-1888. Wordt niet meer toegekend sedert 30-6-1960. (grootkruis, grootofficier, commandeur, ridder en medailles in goud, zilver en brons).

3.) **Koninklijke Orde van de Leeuw**; instellingsdatum 9-4-1891. Wordt niet meer toegekend sedert 1-7-1962. (grootkruis, grootofficier, commandeur, officier, ridder, medailles in goud, zilver en brons).

4.) **Kroonorde**; instellingsdatum 15-10-1897. (grootkruis, grootofficier, commandeur, officier, ridder, palmen in goud en zilver, medailles in goud, zilver en brons).

5.) **Orde van Leopold II**; instellingsdatum 24-8-1900. (grootkruis, grootofficier, commandeur, officier, ridder, medailles in goud, zilver en brons).

Deze gradatie beantwoordde qua tijd aan de volgorde van instelling. Ter zelfder tijd werd er een gezamenlijke volgorde vastgesteld, waarin de verschillende graden waaruit deze orden bestaan, afwisselend gegroepeerd worden. Zo is enerzijds de graad van officier in een orde steeds hoger dan die van ridder in een andere orde en anderzijds de graad van commandeur in de ene orde weer hoger dan die van officier in een andere orde.

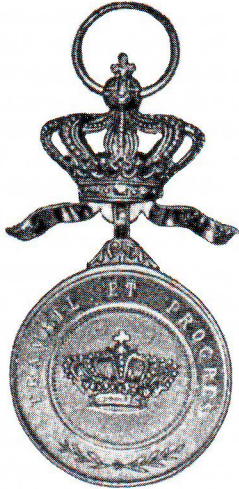
Nu nog iets algemeen over de wijze van dragen van een Belgische onderscheiding. Het ereteken van een Belgische nationale orde wordt volgens de omstandigheden gedragen als groot- of als miniatuur-uitvoering. Het kan ook in de vorm van een rozet, met of zonder galon, in het knoopsgat gedragen worden of als linthoudertje op de revers.

In het knoopsgat wordt slechts één rozet gedragen. Bovendien is het toegestaan meerdere linthoudertjes op de revers te dragen. Echter op de bovenkleding worden geen decoraties gedragen tenzij bij patriottische plechtigheden.

Versierselen van de diverse orden kennen zo elk hun eigen draagwijze. Zo worden de kentekens van officier en ridder op de linkerzijde gedragen. Wanneer men meerdere eretekens naast elkaar draagt dient men de rangorde te volgen. Het ereteken waaraan de voorrang toekomt wordt het dichtst bij de hemdknop bevestigd.

Ereteken uit de Kroonorde: Officier, hierbij is het juweel verguld en het lint met een rozet bezet, bij de Ridder is het juweel verzilverd.

Ereteken uit de Kroonorde: Medaille (uitvoeringen in goud, zilver en brons).

Belgische onderscheidingen, met inbegrip van palmen en medailles, hebben voorrang op buitenlandse onderscheidingen afgezien van de behaalde graden. Bij bepaalde gelegenheden echter wordt om hoffelijkheidsredenen en bij uitzondering de voorrang gegeven aan de buitenlandse onderscheidingen. Hofleverancier van de Belgische nationale orden en andere eretekens is de firma Fibru uit Brussel. Deze firma vervaardigt ook de versierselen die ieder jaar worden uitgereikt aan hen die opgenomen worden in de Souvereine Orde van de Rode Leeuw van Limburg en de Heilige Sebastianus. Bij de firma Fibru is ook een boekje te koop van René Cornet waarin het een en ander m.b.t. de Belgische nationale orden uitvoerig en tot in detail met afbeeldingen wordt beschreven.

• KRANTEKOPPEN •

1 mei Onkunde over loodvervuiling door schutters dramatisch • Nieuwe uniformen schutterij Haelen • 3 mei Bussen Schutten in Neer onderdak • Nieuwe uniformen voor schutterij Neeritter • 4 mei Bölkes • 5 mei Bondsschuttersfeest Maasniel • 6 mei 'Dief' geeft schutterstroofe zaterdag terug • Nieuw uniform stadsschutterij • Garde De Heeg met nieuwe buks compleet • 7 mei Schuttersfeest Nachtwacht-Gilde • 8 mei Schuttersfeest in Berg en Terblijt • 10 mei 'Um' terug in Koningsbosch • Nieuwe uniformen St. Job-Leuken • Nachtwachtgilde vindt 500 kogels en munt uit 1856 • Opruimactie in Berg en Terblijt na schut-

tersfeest in weekeinde • Doorweekte schutters Berg en Terblijt • Schuttersgeweld • Geslaagde zoekactie Gronsveldse schutterij • Schutters uit Waubach schoten het beste • Plensbui opende schuttersfeest • Schutters Waubach meest doeltreffend • Schuttersfeest in Berg begint met regen • 11 mei Nieuwe schutterskoning in Boukoul • De Um • Vier schutterijen delen eerste prijs • 12 mei Succes Beeselse schutterij • Schutterskoningen in Meerssen • Bondsschuttersfeest in Houthem • Kogels rapen • Prins Hendrik uit St. Odiliënberg verovert dagbeker • MLSB-schuttersfeest in Maasniel onbeslist • Opruimactie • 13 mei Schuttersfeest in Houthem • Schutterij St. Nicolaas-Susteren • 14 mei Schuttersfeest in Broeksittard • 15 mei Maastrichtse stadsschutterij viert eenzame verjaardag • 17 mei Epen steelt de show op schuttersfeest • Ubachsberg en Strucht winnen schuttersfeest • Schuttersfeest Eendracht Born-Echt • Feestweekend schutterij Nieuwstadt • 25.000 gulden voor schutterij • 18 mei Meeste punten voor schutters Montfort • Prins Hendrik wint A-klasse dekenaal feest • Nachtwachtgilde wint schietbeker • Nieuw vaandel schutterij Echt • 19 mei Druk weekeinde voor schutters: zes bondswedstrijden • Vogelschieten in Mergelland • Bondsfeest MLSB bij Sint Joris Wesse • Koningsvogelschieten in het Heuvelland • Inzegening nieuwe buks in Melick • Schuttersfeest in hartje Maastricht • 21 mei Koninklijk zilver voor schutter Jo Steins • 22 mei Mestreechs Rizzjemint houdt schuttersfeest • Bondsfeest schutters in Sevenum • Schietwedstrijd in Noorbeek • 24 mei Bondsschuttersfeest: baden in zon en bier • Laatste schuttersfeest aan Wehrerweg Sittard • Schietbomen moeten wijken voor woningen • Schutterij uit Beegden krijgt tien mille • Schutterij Neer: ereprijs Sevenum • Schieten op de koningsvogel • 25 mei Hornse schutters winnaar in Wesse • Gemeentebeker voor St. Petrus-Roggel • Uitslagen schuttersfeest Broeksittard • Wisselbeker naar Margarten • Vier winnaars bij schietconcours in Sevenum • Opknapbeurt schutterslokaal en schietterrein op tijd klaar • Uitslagen schuttersfeesten • Sef Laumen schutterskoning • Succes schutterij Meijel • Vaandel • Vendelen • Uitslagen schuttersfeest Mestreechs Rizzjemint • 26 mei Meningsverschil over aantal zestal-

len dat mag schieten Stevensweert verlaat voortijdig schuttersfeest in Broeksittard • Ei van St. Joost presenteert Sjötte-cd • Brandbrief Valkenburgse schutterijen aan gemeente • Toekomst schutters op het spel • Pinkstermaandag koningsvogelschieten schutterij St. Mauritius-Strucht • Schutterijen voelen zich kaal geplukt • 28 mei Schutterij St. Hubertus-Ubachsberg bestaat 150 jaar • Vogelschieten St. Paulus Vaals • Geen subsidie Schutterij van Roggel protesteert • 29 mei Koningsvogelschieten in Gulpen • Klimmen schiet op koningsvogel • Schutterij Nieuwenhagen in het nieuw • 1 jun Nieuw vaandel voor schutters van Vlodrop • Schuttersfamilie Raven telt nu drie koningen • 2 jun Nieuw vaandel én koningin St. Martinus-Vlodrop • Schutterij in Eil krijgt per abuis stroomnota van 2,7 ton • 3 jun Uniformen Akkermansgilde • Ex-Joegoslaven te gast op OLS • Schutterskoningen • 4 jun Schutterij St. Hubertus-Ubachsberg 150 jaar • Koningsvogelschieten bij Nachtwachtgilde • 5 jun EMM-bondsschuttersfeest in Meijel • Queen An in Neel • Mini-OLS • 7 jun Schitterend weer en 7000 bezoekers bij bondsfeest • Schutters treffen het in Ubachsberg • Willibrordus-Meijel in het nieuw • 8 jun St. Catharina winnaar schuttersfeest Meijel • Mini-O.L.S. in Boukoul • 9 jun Dekenaal Schuttersfeest Heel • Schutterij St. Michael-Maasbracht succesvol op Tweede Bondsfeest • Schuttersweekenden in Heel • 10 jun Omroep Limburg weer prominent op het OLS • Dekenaal schuttersfeest in Baexem • Schuttersfeest in Buchten • 11 jun Extra aandacht gehandicapten op OLS • An Kessels koningin van St. Urbanus • Twee schuttersweekenden • 12 jun Feestgids OLS van de persen • Schuttersfeest Eendracht • Organisatie OLS neemt vrees weg bij gehandicapten • Dankzij Pietje wint Urbanus OLS • Bank na OLS twee dagen dicht • Koningsvogel Geijsteren erg 'taai' • Generaal en jubilarissen bij Salvius • Schutterij Urmond blijft bestaan als inwoners initiatief steunen • 14 jun Geen winnaar schuttersfeest in Buchten • 15 jun St. Nicolaas wint dekenaal schuttersfeest • Geslaagd Mini-OLS • Obbicht winnaar tweede dagbeker • Dekenaatsbekers naar Eil en Heythuysen • Schutterij uit Obbicht winnen weer beker op bondscours • 16 jun Schutterijen Stramproy en Eil winnen bondsfeesten •

Bondsfeest voor schutterijen • 17 jun Schutters Strucht in nieuw uniform • Schutterijen naar Klimmen • Bondsfeest EMM in Ittervoort • Schutterij: tweede keizer in 500 jaar • 18 jun Feest voor schutterij in Strucht • Schuttersfeesten in Heel • Dorpsschuttersfeest Maasniel • Schieten voor kerk Maasniel • 19 jun Bondsschuttersfeest in Klimmen • Voerense vogel valt in holst van de nacht • Geen kogelvangers op OLS • Laatste bondsfeesten voor Oude Limburger • OLS-feestgids in een nieuw kleedje • St. Sebastiaan-Lommel wint verboderingsschieting • 264e bondsfeest in Ittervoort • 21 jun Schutterij van 'minstens twee dagen' in Urmond • Feestdag schutterij Venray • Oirsbeek winnaar bondsschuttersfeest • Schutterij Ittervoort blij met keizer Henk • 22 jun Schutterij St. Joris-Wessem wint in Heel • OLS Koningsbosch: foutparkeerders worden weggesleept • St. Lambertus beste op bondsfeest Klimmen • Nieuw vaandel voor schutterij • Stramproy en Ool winnen dagbeker schuttersfeesten • Geen minister naar OLS Koningsbosch • 23 jun Drie schutterijen delen hoofdprijs bij bondsfeest in Ittervoort • Schutterij St. Joris uit Wessem wint in Heel • Schutterij Grubbenvorst winnaar • OLS Koningsbosch: 50.000 bezoekers worden verwacht • Regionale omroep in startblokken voor Koningsbosch • 24 jun Maatregelen op schuttersfeest Koningsbosch • Bidtocht voor goed weer OLS • Elco Brinkman bezoekt OLS in Koningsbosch • Dorpsschuttersfeest Heel • 25 jun Schuttersfeest in Tegelen • Schuttersfeest in Epen • Veertig jaar bij St. Paulus-Epen • 26 jun OLS-organisatie gaat op bedevaart • Limburgs Schutterstijdschrift is interprovinciaal gebeuren • Grote Brogel en Kaulille hebben de goede vorm beet • Monulfus en Gondulfus II-Maasmechelen eindwinnaar • St. Sebastiaan-Lommel heeft een schietstand met kogelvanger • Kinderdorp op OLS-feestterrein in Koningsbosch • Feest van schutterij St. Jan uit Baexem • 27 jun Alleen met stalen zenuwen kun je een OLS winnen • Koningsbosch bereidt zich voor op grandioos Oud Limburgs Schuttersfeest • Dit wordt een onvergetelijk OLS • 28 jun Koninklijk zilver voor robijnen schutter • Wellicht toch eigen schutters Urmond • 29 jun Koningsbosch maakt zich op voor OLS • 30 jun Komende zondag O.L.S. met 164 schutterijen • "Oude Limburger" Koningsbosch •

1 jul 'Ons uitgangspunt: een gezellig schuttersfeest' • Mark Voermans uit Roggel wint solistenconcours E.M.M. • 2 jul Schuttersuniformen worden steeds mooier • St. Joseph Koningsbosch marcheert in Amerikaanse legerkledij • Schutterij van Urmond al na twee dagen ter ziele • "De beste houding kun je niet kopen op 't OLS" • Sjötterie van De Heeg geboren uit sjödderie • Nieuwe buks Oranje Nassau • 3 jul Liefde op het eerste gezicht onder de schietboom • As heeft een keizer van 23 lenten • Trommelkorps van Huibrechts-Lille van OLS naar WMC • 'De Boesj' op scherp • St. Michael Doenrade doorbreekt isolement • Brachterbeek bevallen van welgeschapen schutterij • Jonge Schutten van Echt scheiden zich af • Wat de schutter niet kent, dat lust hij niet • Schutterij als lichtend voorbeeld voor Europa • De hofleverancier van schutterijen en gilden • OLS voorbereid op calamiteiten • OLS dekt zich in tegen claims • Geiteclub uit St. Joost stelt OLS-prijs in • Koningsbosch verwacht 50.000 bezoekers op OLS • Iedereen zou het OLS wel eens graag willen winnen • 5 jul Nog 17 schutterijen in de strijd bij OLS Koningsbosch • 55.000 bezoekers in Koningsbosch • Oud Limburgs Feest • Nog veertien teams in OLS-strijd • Gouverneur Van Voorst bij het OLS: "Beste mede-Limburgers..." • Elk OLS is 'n belevenis • Organisatie in Koningsbosch zeer tevreden • Nieuwe bestuurders krijgen 'Limburg-les' op het OLS • Favorieten Dieteren en Stramproy sneuvelen • O.L.S. in beeld • Zon eist haar tol tijdens schuttersfestijn • Tropische temperaturen en warme kledij op OLS • Gouverneur onder indruk van gilden en schutterijen • Koninginnen breken door • Baarlo en Grubbenvorst nog in strijd om OLS-titel • Elk OLS is een belevenis • Organisatie over OLS Koningsbosch '93 zeer tevreden • Oud-Limburgs Schuttersfeest in zonovergoten Koningsbosch • 6 jul Koningsbosch maakt zich op voor het kavelen • Ubachsberg: andere schutter in OLS-zestal bij kaveling • Nog 4 Belgische kandidaten voor 78ste Oude Limburger • Bobo's onder de schietboom in Roermond • Niet eerder is er op OLS zo veel gedronken • 7 jul Drie oud-winnaars van OLS kavelen verder om geldprijs • Verenigingsschieten in Baarlo • Schutters naar Holtum • 8 jul Officier St. Hubertus-Ubachsberg zet vervanger in • Bruiloft dochter gaat voor

OLS • Schutters uit Wessem hebben deze week drie oefenavonden • 9 jul OLS-wijsheid • Schutterijen uit Margraten en Wijlre bij laatste OLS • Bij kavelen om OLS-kampioenschap 1993 Koningsbosch verwacht morgen veel publiek • Schutters uit Baarlo en Grubbenvorst gaan vol goede moed naar OLS-reprise • 'Buren' Voerendaal en Ubachsberg strijden om OLS-titel • St. Sebastianus-Klimmen krijgt heel even rust • Onderzoek naar levensvatbaarheid schutterij • Schutters van Urmond gaan niet over één nacht ijs • 10 jul Troostprijs OLS: "Dae haef de vogel aafgesjote" • 12 jul Stokkemse schutterij heeft "Um" • Kanongebulder over Stokkem • Sint Elisabeth haalt de Oude Limburger weer over de Maas • Sint Elisabeth brengt "Den Ouwe" terug • OLS-winnaars in triomftocht door Stokkem • Vogel-schieting in Grote Brogel • Stokkem wint OLS • Belgische winst bij het OLS • Noord-Limburgse schutterijen komen ver op OLS maar niet ver genoeg • OLS opnieuw in Belgische handen • Organisatie Koningsbosch zeer tevreden over OLS • Windvlagen zorgen voor snelle afvalrace tijdens OLS • "Veer hōbbe d'n Ouwe Limburger" • Schutters Stokkem rekenden niet op zege • Stokkem gaat uit zijn dak • Volgend jaar 750 jaar stad en het OLS • 13 jul Oude Limburger bezorgt Stokkem derde praalstoet • St. Sebastiaan-St. Huibrechts-Lille schitterend in WMC • Na 27 jaar weer een bondsfeest in Beegden • 14 jul Schietfeest in Posterholt • Middenlimburgse schutterijen: Uithuilen en verder naar bondsfeesten • 15 jul Schuttersfeest in Stramproy • 19 jul Melick en Posterholt winnen wisselbeker • Jeugdige schutter • Dubbel feest bij schutters Obbicht • Hingen wint dagbeker in Posterholt • 20 jul Zestal schutterij Posterholt bondswinnaar • Dagbeker voor Wessem en Hingen • Koningsbosch levert beste schietprestaties op bondsfeest Posterholt • Posterholt wint bondsschuttersfeest MLSB in Beegden • 22 jul Vaandeldrager uit Meijel wint OLS-prijs geitenclub • Nieuw schutterslokaal in Swarbroek • Pechprijs OLS toegekend • 28 jul Schutterij St. Urbanus-Montfort een van de acht Midden-Limburgers op Zuid-Limburgs Federatiefeest • 30 jul Schutterij Baexem luidt de noodklok • Tweede LDS vrouwelijks schutters in Haelen • Schuttersweekeinde van St. Cornelius •

DE SITTARDSE JONGE SCHUTTEN IN DE SLAG IN DE KEMPENKOEL, 1543

Sittard gaf met de omvangrijke Historische Stoet glans aan het klinke jubileum, dat 750 jaar geleden stadsrechten verleend werd. In de lange optocht, die op 20 en 27 juni j.l. door Sittards straten trok, liepen talrijke personen en groepen, uitgedost in prachtige historische kostuums, waarbij een groot aantal aspecten van Sittards geschiedenis aanschouwelijk werden gemaakt voor het talrijk toegestroomde publiek.

Ook de Sjtadssjötterie 'Junggesellencompagnie Sint Rosa' Zitterd trok in volle glorie mee in de stoet. Niet in hun gewoonlijke uniform, maar in aangepaste kledij beeldden zij hun voorgangers, de 'Junggesellen Compagnie' uit, die, terugkerend van de Slag aan de Kempenkoel, gevangenen en buit meebrachten naar de stad in 1543.

Sittard kende twee schutterijen -die ook compagnieën genoemd werden- en wel de 'alde' of 'burgher scutterei' en de 'jonghe compagnie'. Dit onderscheid in naam duidt op het verschil van de uit te voeren activiteiten. De (oude) burgercompagnie wordt in 1482 genoemd in een reglement, waarin wordt vastgesteld dat deze schutters wallen en poorten moesten bewaken. De jonge schutten werden vaker ingezet bij acties buiten de stad.

De slag in de Kempenkoel is onderdeel van de oorlog tussen hertog Willem V van Gelder en Gulik en keizer Karel V, die zijn veroverde gebieden wilde centraliseren, vanuit één punt besturen. Keizer Karel was gebrand op de vesting Sittard, omdat deze stad 't meest westelijke bruggehoofd was van het hertogdom Gulik. Daarom zond de keizer de hertog van Aerschot met een groot leger naar Sittard. Ook de Gulikse hertog zette één van zijn beste krijgsheren in, namelijk Dirk Hoen, de heer van Arcen. Deze schoot het bedreigde Sittard te hulp met 20 vendels voetvolk, 3.000 ruiters en 25 kanonnen.

De bekende slag werd gestreden op 24 maart 1543 in de Kempenkoel, op Paaszaterdag. Aan de vleugels van de Guliks-Gelderse strijdmacht waren schieters (schutters !?) te paard en te voet, die in de eerste ruwe aanval veel te duchten hadden:

"An den flügeln ... waren schützen, baid zu ros z und zu fusz, das also der erst angriff ser rauch was und vil ros z darnider geworffen seyn." ¹⁾ Aanvankelijk leek het of de keizerlijken zouden winnen, maar het tij keerde. Er heerste een stevige winterkou, de wind woei, het regende sneeuw en hagel. Te Broeksittard staken de keizerlijken enkele huizen in brand.²⁾

De aanval van een Guliks regiment te paard van verschillende kanten op de vijand geopend, deed als eerste de Brabantse voetknechten uit het keizerlijk leger vluchten. Toen de haakbuschutters, "Haackenschützen, baid Niederländer und Hochteutschen" de Brabanders zagen wijken, vluchtten zij eveneens uit de vleugels van de slagorde.³⁾

Foto's: Luc Wolters

Het was een bepaald harde en bloedige strijd. Alleen al bij de keizerlijke troepen van Karel V lieten 3.000 soldaten het leven. De Habsburgse keizer verloor deze veldslag tegen Gulik-Gelder.

En de Sittardse Jonge Schutten zouden hierin hun aandeel hebben gehad, zo melden de geschiedschrijvers. Uitgerekend de oudste historicus, die hierover berichtte, drukte zich het voorzichtigst uit:

"Hier war es warscheinlich, wo die vormalige Junggesellen-Compagnie von Sittard, wegen geäusserter Tapferkeit in diesem Kriege, ihre Privilegien, Freiheiten und jährlichen Einkünfte vom Landesfürsten erhielt." ⁴⁾

Hertog Willem V verleende privileges voor verleende diensten, zoals bier en wijn in natura, of jaarlijkse opbrengsten uit geschonken landbezit, of het vrijstellen van de schutters van de bijdrage om de vestingwerken op te bouwen. Zulke privileges zouden de schutters dus naar aanleiding van de slag hebben ontvangen. Latere geschiedschrijvers tonen zich zekerder van de strijdbare rol van de Sittardse Jonge Schutten. Delhougne bericht: "Eerst in 1543 wordt van de jonggezellenschutters weder melding gemaakt, nu van hun moedig ingrijpen in den slag bij de Kempenkeul, waar met hun hulp de bloedige slacht gewonnen werd, tegen het machtige leger van den grooten Karel V." ⁵⁾

Gezien het feit dat de Sittardse schutters gezworen schutters waren, hetgeen wil zeggen dat ze trouw zwoeren aan de landsheer en het stadsbestuur, dat ze vechtkledij dienden aan te schaffen alvorens lid te kunnen worden (1487) en dat ze geregeld handelskonvooiën beschermden, lijkt het niet overdreven te stellen dat de jonggezellen schutters actief deel hebben genomen aan de slag, en mogelijk dat ze er lauweren behaalden.⁶⁾

Karel V mocht deze slag jammerlijk verloren hebben, het onderspit had hij allerminst gedolven. Het was slechts een Pyrrusoverwinning voor de Gulik-Geldersen, de feestvreugde was van korte duur. Niet lang na de broemde slag, in 1543, stuurde keizer Karel een bijzonder groot leger op Sittard af en nam deze keer de stad wel in. De burgers van Sittard bleef niets anders over, dan aan Karel V de sleutels van de stad aan te bieden. En ook deze gebeurtenis uit 750 jaar stadsgeschiedenis werd uitgebeeld in de Historische Stoet.

Luc Wolters, Simpelveld.

- 1) P.Th.A. Dohmen, De veldslag van de Kempenkoel bij Sittard enz (Maastricht, 1890), 10.
- 2) A. Dunckel en B.A. Pothast, Kurze Chronik von Sittard. (Sittard, 1891), 12.
- 3) Dohmen, veldslag. 11-12.
- 4) Dunckel en Pothast, Chronik. 12.
- 5) George Delhougne, Iets over de Oude Sittardsche Schutterijen. (Missiehuis Sittard, 1925), 4.
- 6) A.H. Simonis e.a. Sittard, historie en gestalte. (Sittard, 1971), 74-75.

LEZERSPOST

St. Sebastianus-Eys

Geachte heer W. Pijpers,
Met veel interesse hebben we het artikel van Uw hand gelezen betreffende het Persoonlijk Kampioenschap in Niel bij As. Er is echter een kleine onvolkomenheid ingesloten. U meldde, dat volgens ingewijden in 1977 de laatste keer het O.L.S. op dezelfde dag werd uitgeschoten en dat in elk volgend jaar het O.L.S. twee of meer schietdagen telde. Dit is niet juist.

Het gebeurde namelijk eveneens in 1982, dat de winnaar van de schietwedstrijd nog dezelfde dag bekend werd. En wie zouden dit beter weten dan de winnaars van toen. Op 4 juli 1982 won het zestal van schutterij St. Sebastianus-Eys het O.L.S. te Beesel.

Met vriendelijke schuttersgroet,
namens het bestuur, Luc Wolters.

St. Georgius en St. Sebastianus-Beesel

Geachte heer Pijpers,
Ik wil graag reageren op het door U geschreven stukje naar aanleiding van het persoonlijk kampioenschap in Niel bij As in het Limburgs Schutterstijdschrift nr 19, pagina 16-17. Allereerst zou ik U willen mededelen dat onder de kop 'Tijden veranderen' valt te lezen dat volgens ingewijden in 1977 de laatste keer was dat de OLS-winnaar op de dag van het OLS bekend was. Helaas las ik dit met enige ergernis. Wie zijn die ingewijden. Weten zij dan niet dat er nog twee OLS-feesten zijn uitgeschoten op de dag van het OLS? Dit gebeurde in 1981 bij het door St. Sebastiaan-Dorne georganiseerde OLS. Hier werd winnaar schutterij St. Georgius en St. Sebastianus-Beesel; omstreeks 21.45 uur viel hier het laatste schot. In 1982 werd het OLS georganiseerd te Beesel en omstreeks 21.40 uur was ook dit OLS ten einde. Winnaar werd schutterij St. Sebastianus-Eys. Dit waren de twee laatste OLS-feesten die nog op de dag zelf uitgeschoten werden. Ten tweede wil ik graag reageren op het voorstel om het persoonlijk kampioenschap uit te schieten op de tweede OLS-schietdag.

Het is volgens mij niet te realiseren voor de OLS-organisator om dit er nog bij te doen op de tweede schietdag. Denk eens aan alle schietharken volsteken in enkele dagen tijd. Dit dient goed te gebeuren zodat geen schutter er kritiek op kan hebben.

En verder denk ook eens aan de schutters welke nog eens schieten voor het OLS. Kavelen voor het OLS en ook nog eens schieten voor het kampioenschap is volgens mij niet te doen. Denk maar eens als de schutterij om de eerste 3 prijzen aan het schieten is en een schutter zou het persoonlijk mis schieten en direct hierna weer verder zou moeten kavelen. Deze schutter is dan zeker in het nadeel. Hij is immers nog aan het denken: "Hoe is het mogelijk dat ik het persoonlijk heb gemist". Het risico om dan als zestal te missen is dan groot.

R. van Lomm, Beesel.

PS Ga zo door met Uw blad.

Naschrift W. Pijpers:

Beide inzenders hartelijk dank voor Uw schrijven. Dankzij Uw correcties wordt weer eens aangetoond hoe belangrijk geschreven bronnen zijn. Het overnemen van mondelinge gegevens van schutters die zich ingewijden noemen (en zo mag ik toch een OLS-federatiebestuurslid met een lange staat van dienst wel betitelen) is niet zonder gevaar gebleken.

Als redactie van het Limburgs Schutterstijdschrift probeer je de feiten te achterhalen en weer te geven. Helaas zijn er bij sommige schutters en schutterijen zulke diepgewortelde beelden ontstaan, dat men zich thans beledigd voelt als men de waarheid publiceert. Doordat de schietprestaties van onze schutters en niet te vergeten het schietmateriaal aanzienlijk verbeterd zijn, zullen er zeker organisatorische problemen ontstaan indien men het schieten om het erekruis weer in ere wil herstellen bij het OLS.

Ik onderschrijf ten volle de visie van de heer van Lomm waar hij spreekt over de beïnvloeding van de schietresultaten bij het zestalschieten en het persoonlijk kampioenschap indien dit gelijktijdig plaatsvindt.

Kern van mijn betoog is en blijft dat het Persoonlijk Kampioenschap van de OLS-Federatie op geen enkele wijze het erekruis van het OLS kan evenaren.

DE ST. MARTINUSSCHUTTERSILDE(N) VAN DILSEN (5e Vervolg)

Volgens de lijst der schuttersplaten van de St. Martinusschutterij van Dilsen-Dorp, dateert de laatste breuk vóór de Franse Revolutie (1795-1804) uit 1792, toen geschonken door Gerardus Moors.

De volgende breuk is van 1804, geschonken door Johannes Colson.

In de Franse Revolutie, die eigenlijk al begonnen was in 1789, zijn alle schutterijen door de Fransen verboden. Een wet van 1796 bepaalde immers dat alle openbare kentekens van de katholieke godsdienst moesten verdwijnen, dat er geen processies meer mochten uittrekken en dat de pastoors de oude parochieregisters - waarin de dopen, huwelijken en overlijdens werden opgetekend - aan de burgemeesters moesten overgedragen worden.

In diezelfde wet zijn ook alle verenigingen afgeschaft die iets met de kerk te maken hadden; zo ook de schutterijen.

Op bevel van de Fransen moesten de schutterijen hun wapens en koningszilver inleveren, zoals dat in Stokkem het geval was.

In Dilsen waren echter enkele waakzame schutters die het niet over hun hart kregen afstand te doen van het eeuwenoud schutterspatrimonium en verborgen dit liever op de meest ondenkbare plaatsen.

Het is dan ook licht te begrijpen dat, om een einde te maken aan de tegenstand van de katholieken, Napoleon op 15 juli 1801 met de paus een concordaat afsloot, waarna de godsdienst opnieuw openlijk mocht beleden worden.

Na een periode van 12 jaar non-activiteit, haalden de schutters de verborgen schatten opnieuw voor de dag en hernemen in 1804 weer de gewone activiteiten, hetgeen duidelijk tot uiting komt in de opeenvolgende data's waarop schuttersplaten zijn geschonken.

Naar jaarlijkse gewoonte had de vogelschieting plaats op het "Vrijthof", de dorpsplaats bij uitstek in de nabijheid van de oude kerk.

Boven de kruinen van de lindebomen, die op het Vrijthof groeiden, stak hoog in de lucht de vogelsgaart uit, zoals dat op bijgaande tekening van oud-Dilsenaar H. Hermans (1884-1974) te zien is.

(De lindebomen zijn in 1914 door de Duitsers weggehaald voor de fabricatie van geweerkolven).

Na de val van Napoleon in 1815, werden de zuidelijke Nederlanden en het aloude Prinsbisdom Luik verenigd met de noordelijke Nederlanden, als bufferstaat tegen Frankrijk. Aan Willem I van Oranje Nassau werd de koningskroon geschonken van dit herenigd gebied. Willem I richtte wel een constitutionele, maar geen parlementaire monarchie in, en regeerde nog als een verlicht despoot.

In april 1827 verscheen van de koning een wet houdende de oprichting van schutterijen over de gehele uitgestrektheid van het Rijk, luidend als volgt:

WIJ WILLEM, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de bepalingen, ten opzichte der defensie, en bijzonder van de inrigting der schutterijen, bij de volgende artikelen der grondwet van

het Koninkrijk der Nederlanden gemaakt:

Art. 203. Het dragen der wapenen, tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en de beveiliging van deszelfs grondgebied, blijft, overeenkomstig 's lands oude gewoonte, den geest der pacificatie van Gent, en de grondbeginselen bij de Unie van Utrecht aangenomen, een der eerste pligten van alle ingezetenen van het Rijk.

Art. 213. In alle gemeenten, welke bevolking binnen den besloten kring of omtrek der gebouwen, 2500 zielen en daar boven draagt, worden van ouds schutterijen opgericht, tot behoud der inwendige rust; deze schutterijen dienen in tijden van oorlog en gevaar, tegen de aanvallen van den vijand. In andere gemeenten worden, in tijd van vrede, rustende schutterijen ingesteld, welke ingeval van oorlog, gezamenlijk met de vorengemelde, dienen als een landstorm, tot verdediging des vaderlands.

Het is duidelijk dat Willem I het voortbestaan van de schutterijen tolereerde, maar alles moest passen in zijn eigen kraam. Dit wil zeggen, dat hij het bestaan van de schutterijen toeliet op voorwaarde dat hij ingeval van noodzakelijkheid er op beroep kon doen om de grenzen van het land te verdedigen. Dus een soort reserve-militie.

Dit wordt nog duidelijker omschreven in het eerste hoofdstuk, over de verplichting en bevoegdheid tot de schutterij dienst.

Art. I.
Ieder ingezetene van het Rijk, die op den 1 Januarij van elk jaar zijn 25ste jaar zal zijn ingetreden, en zijn 54ste niet voleindigd zal hebben, zal, ingevolge de bepalingen dezer wet daartoe opgeroepen zijnde, verplicht wezen de schutterlijke dienst uit te oefenen.

Art. II.
Als ingezetenen worden, met betrekking tot de toepassing dezer wet, beschouwd:

a. Alle Nederlanders, binnen het Rijk hun verblijf houdende. (In de franse tekst lezen we: "Tous les Belges domiciliés dans le Royaume.")

Dat die "Tous les Belges" er niets voor voelden zich te laten misbruiken door de Hollanders is duidelijk, want in de lijst van de koningen en keizers die we publiceerden in L.S. nr 18-maart 1993, zien we dat vanaf 1819 tot 1839 in deze periode de schuttersplaten ontbreken, wat er op wijst dat de St. Martinusschutten van Dilsen al die tijd "rustend" waren.

Het is duidelijk dat het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden op verzet stuitte in het Zuiden. De katholieken vreesden de protestantse invloed en de verfranste liberalen de vernederlandsing van het hele land. In 1828 kwam in de Zuidelijke Nederlanden een soort monsterverbond tot stand dat streefde om zich van Nederland los te maken. In 1830 werd België een onafhankelijke staat, maar het duurde nog tot 9 april 1839 eer koning Willem I het onafhankelijkheidsverdrag ondertekende.

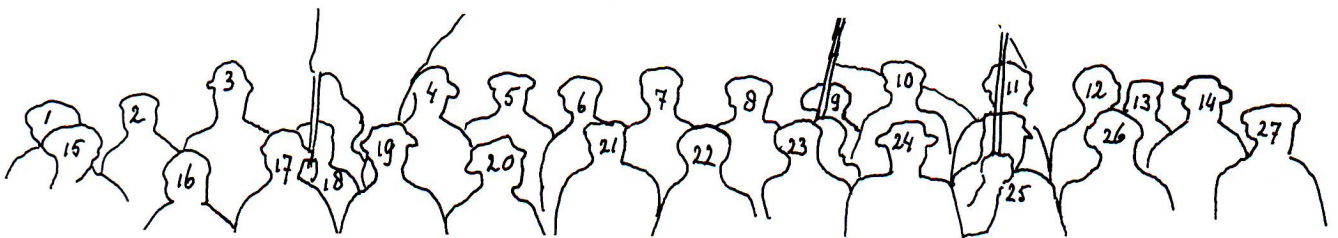
Gelezen in de Maas en Kempenbode van 17 juni 1906.

Dilsen. - Zondagmiddag om vier uren zal de vogelschieting der schutterij plaats hebben, op de gewone plaats, de Hofkes genaamd; ieder schutter zal zijn best doen, om het eeraamt van Koning te mogen hebben; opgepast jongens en dus krek gemikt. Het zal dus aan vreugde en vermaak met de kermis niet ontbreken.

Dra kwam er nieuw leven in de twee schutterijen en reeds tijdens de onafhankelijkseesten schonk na de vogelschieting op Pinkst-maandag 1839 M.B. (Martinus Beenders?) een nieuwe breuk aan de schutterij.

Kort daarop weigerde pastoor Du-bois (1814-1843) de optocht van de twee schutterijen in de jaarlijkse sacramentsprocessie om de tweedracht die in beide gilden heerste, niet verder aan te wakkeren. Het ging zich namelijk om het feit wie van de twee het voorrecht kreeg in de processie het H. Sacrament te mogen begeleiden. De ene wou niet afgeven voor de andere en pastoor Dubois die op een verzoening aanstuurde, verbood hen deel te nemen aan de optocht.

Op de foto herkennen we met zekerheid: 2 Joannes Colson, 6 Mathieu Stals, 7 Doorke Palmaers, 12 Martinus Beenders, 14 Mathieu Doumen, 16 Mathieu Opdelocht, 20 Janke Storms, 21 Bert Geelen, 24 Joseph Kubben, 26 Leopold Peeters en 27 Jan Opdekamp.

De processie trok uit zonder schutterij. Hiermee verdween de glans en ook het nut van hun voortbestaan.

De twee schutterijen bleven als folklore fungeren met nu en dan lange tussenpozen van non-activiteit.

De jaarlijkse vogelschietdag en de optocht door het dorp tijdens de kleine kermis (eerste zondag na sacramentsdag) met meiboomplanting aan de woningen van de nieuwe koning en van de burgemeester, waren nog overblijfsels uit de goede oude tijd. In half militaire kleidij laveerden ze als een tuchtloze troep door de straten van het ene

café naar het andere, soms tot grote hilariteit en de spot van de toezieende bevolking. Het lijkt dan ook geen twijfel dat in 1896 veel schutters hun aloude gilde verlieten om over te stappen in de rangen van de pas opgerichte muziekmaatschappij Sint Martinus van Dilsen.

Enkele schutters met echt schuttersbloed in de aderen bleven stand houden. Een foto uit 1912, genomen tijdens een vlaggefeest te Mechelen aan de Maas, geeft ons een duidelijk beeld van de St. Martinusschutterij van Dilsen-Dorp in die dagen.

In 1933 (niet in 1929 zoals verkeerd staat vermeld in de schutterslijst) haalde Julien Jennen de vogel naar beneden en schoot zich aldus koning. Volgens het reglement weigerde hij een te kopen wat een breuk tot gevolg had. Toen stond de "schietboom" in de wei van Martinus Jacobs nabij de stoombrouwerij Sint Jozef aan de oude kerk.

Van 1933 tot in 1950 werd niet geschoten en bleef de schutterij St. Martinus-Dilsen Dorp gans die tijd op non-actief.

Joannes Daamen-Niel bij As. (t Vervolgt)

SCHUTTERIJ 'T ZANDAKKER GILDE ST. JAN-VENRAY

Schutterij 't Zandakker Gilde St. Jan-Venray heeft kosten noch moeite gespaard om van 20 juni 1993, de dag waarop de schutterij het feest van haar patroonheilige vierde, iets moois te maken. Op deze zonovergoten zondag werd in de Grote of St. Petrus Bandenkerk in Venray de kroon geplaatst op het vele voorbereidende werk van deze schutterij.

Gestoken in splinternieuwe uniformen en voorzien van nieuwe instrumenten betraden de 65 geuniformeerde leden van schutterij St. Jan trots de kerk. In hun midden ook de vier nieuwe marketentsters die geïnstalleerd zouden worden en het fraai rood-koperen schild met het logo van de schutterij erop.

Gildemis

Tijdens de gildemis werden de door Karel Beerkens gerestaureerde schellenboom ingezegend, werd het Henk Hoedemakers gesneden St. Jansbeeld gezegend en vervolgens onder begeleiding van de vaandelwacht naar het, door de schutterij, gerestaureerde gilde- of St. Jansaltaar gebracht. Met de inzegening van de door Zuster Adelia Jacobs gemaakte gildestola, werden gelijktijdig ook het gilde-laken, de tromvaantjes en het vaandel van eigendom 't Zandakker.

Na de Communie werden de vier marketentsters geïnstalleerd door pastor De Wit. Dit geschiedde in aanwezigheid en onder toezien oog van o.a. alle marketentsters van de Schuttersbond Juliana.

Vanwege haar jarenlange inzet en grote verdiensten voor Gilde St. Jan, werd Zuster Adelia Jacobs aan het einde van de H. Mis door schutterijvoorzitter/ keizer Joep Krijnen benoemd tot erelid van de schutterij.

Na afloop van de H. Mis toog de schutterij onder grote belangstelling naar het 'Schutskempke' het schutterslokaal op schietaccomodatie de 'Endepoel' voor een gezellige middag en een onderlinge schietwedstrijd.

Beslist vermeld dienen te worden pastor De Wit die de gildemis op voortreffelijke wijze leidde als vervanger van Mgr. Castermans en de muzikale ondersteuning die verzekerd was door het Venrays Mannenkoor en Harmonie Euterpe.

Wim Pijpers.

OLS 1993, EEN ONVERWACHT SUCCES?

Zonder voorbehoud kan worden gesteld dat het OLS-1993 in Koningsbosch een groot succes was. Werden er tijdens de voorbereidingen van dit OLS regelmatig minder positieve geluiden vernomen en draaide de roddelpers soms op volle toeren, de echte harde werkers in Koningsbosch lieten er zich niet door uit het veld slaan. Of het OLS-1993 een onverwacht succes was? Beslist niet!

Daar sta je dan als winnend zestal van het OLS-1992. Nog wat onwennig kijk je rond en laat je de vele loftuitingen tot je komen. De glorieuze intocht in Koningsbosch en de daaropvolgende dagen verlengen de sfeer van blijdschap. De realiteit dient zich echter al snel aan, want na het winnen van het OLS komt ook het organiseren van het volgende OLS. Dit brengt iedereen weer met twee voeten op de Koningsbosche bodem. Met vereende krachten en vol enthousiasme gaat men aan het werk.

En dan was er ook nog het grote succes van het OLS-1992; maar liefst 50.000 bezoekers hadden een bezoek gebracht aan het OLS in Kelpen-Oler. Schutterij St. Joseph 1886 en de Stichting OLS-1993 beseffen dat het bezoekersaantal van Kelpen-Oler onmogelijk te evenaren is. De ligging van Koningsbosch zo tegen de Duitse grens ziet men aanvankelijk als een handicap. Zij kiezen daarom het zekere voor het onzekere; een kleiner maar gezellig OLS.

KONINGSBOSCH OLS'93

Al vrij snel na het van start gaan van de voorbereidingen voor het OLS-1993 dient zich het eerste probleem aan. De voorzitter van schutterij St. Joseph moet zich terugtrekken. Als nieuwe voorzitter treedt Carlo Janssen aan. Carlo en zijn schutterij pakken de zware taak op om samen met de Stichting OLS-1993 het grootste folkloristische evenement te organiseren.

Maar liefst 8 km optochtversiering maakten de pupillen van de Stichting Pepijnklinieken uit Echt.

Als gevolg van een verplaatsing naar Landgraaf verloor de Stichting OLS-1993 haar voorzitter, Burgemeester Bert Janssen. Vice-voorzitter Ruud Hermans nam het roer over en volgde de uitgezette koers.

De berichten die het bestuur van de OLS-Federatie regelmatig bereikten, klonken niet altijd even gunstig. Bij nader onderzoek bleek dat de negatieve berichtgeving vaak eenzijdig was, verkeerd geïnterpreteerd of zelfs onjuist.

Broederschap

Als organisator van een OLS leer je snel dat je naast lof ook tegenslagen moet incasseren. Ik denk echter dat het een taak van ons allen is om de organisator van een OLS daar te ondersteunen waar ook maar mogelijk. De organisator van een OLS zal zich maximaal inspannen om voor ons een goed OLS-feest te organiseren.

De organisator van een bondsfeest dacht er iets anders over. Toen Schutterij St. Joseph 1886 toestemming vroeg om tijdens het bondsfeest de OLS-feestgids en de OLS-bierglazen te mogen verkopen, mocht dit aanvankelijk niet. Verwijzend naar de goede interne communicatie, stelde de voorzitter dat er binnen de schutterij was afgesproken dat geen enkele vereniging iets zou mogen verkopen.

Er was blijkbaar geen enkele vorm van communicatie nodig toen de voorzitter plotseling toestond om de OLS-feestgidsen te verkopen als maar een bepaald bedrag aan zijn schutterij betaald zou worden (Het gevraagde bedrag overtrof de dagopbrengst van de OLS-feestgidsen en de glazen).

Desgevraagd deelde de voorzitter van deze schutterij ons verder mee dat de organisator van een OLS hun ook niet zou roepen om te delen in de winst van het OLS-Feest.

Taakverdeling

Bij een OLS-Feest heeft de OLS-Federatie de supervisie. De winnaar van het OLS mag het OLS-Feest organiseren. Om de winnaar te steunen bij de opzet van het OLS-Feest werd op 11 november 1992 een aangepaste handleiding uitgegeven, getiteld "Taakverdeling tussen het federatiebestuur en de organiserende vereniging". Deze handleiding beoogt een richtlijn te zijn voor de organisator die in overleg aangepast kan worden naar de plaatselijke wensen of omstandigheden.

De ondernemende Stichting OLS-1993 trachtte de onduidelijkheden en tekortkomingen in de "Taakverdeling" eerst zelf op te vangen. Deze vorm van eigen initiatief werd niet altijd gewaardeerd en daarom kreeg de Stichting OLS regelmatig 'nul' op het rekest. De Stichting OLS-1993 had nog meer in petto. Zoals een schuttersestafette bij gelegenheid van de installatie van de nieuwe gouverneur in Nederlands-

Gouverneur Berend Jan van Voorst tot Voorst: Beste mede-Limburgers...

Limburg en het laten deelnemen van schutterijen uit het Duitse grensgebied (om daarmee de Euregiotaak van het OLS en het schutterswezen te onderstrepen). Helaas konden deze activiteiten geen gehoor vinden.

De OLS-Federatie heeft ervaren dat er nogal wat mankeert aan de "Taakverdeling" en heeft inmiddels opdracht gegeven een verbeterde handleiding op te stellen. Verder heeft de OLS-Federatie besloten dat er geen bestuursleden van de OLS-Federatie meer zitting mogen hebben in een Stichting OLS.

Navraag bij vorige organisatoren van een OLS leert dat een duidelijke taakverdeling en de samenwerking met alleen de secretaris van het OLS-Feest toereikend zijn voor een Stichting OLS om een OLS te organiseren.

Te veel (wellicht goedbedoelde) bemoeienis leidde ook dit jaar weer tot veel onnodig werk, ergernis en kostte bovendien veel extra geld.

Nieuwigheden

Een goede voorbereiding is het halve werk. Deze uitspraak is ten volle van toepassing op een OLS. Wist de Stichting OLS-1992 voortdurend de aandacht op haar OLS-Feest te vestigen door bijna wekelijks de krant te halen, de Stichting OLS-1993 koos een andere tactiek die even succesvol bleek te zijn.

Enkele voorbeelden waarmee het OLS-1993 geschiedenis maakte. Allereerst was daar de OLS-Sjager van Sef Laughs "Gans Keuningsboesj sjteet op de kop". Bijna dagelijks was het lied te horen op onze radiostations.

Even later prijkte het lied met nog een aantal liedjes op de 'OLS-live CD'. Het werd weer een voltreffer, want de CD is al geruime tijd uitverkocht.

Terwijl de 'OLS-live CD' nog dagelijks op onze provinciale zender te horen was, volgde een andere succesvolle publiciteitsstunt. De (in scène gezette) verdwijning van de 'Um'. Terwijl de 'Um' op een goed beveiligde plaats de 'opsporing' gadesloeg, vestigden de radiostations de aandacht wederom uitgebreid op het OLS-1993 en op de nog steeds voortdurende 'loodproblematiek'.

Onder grote belangstelling werd de Um terugbezorgd in het MECC te Maastricht tijdens de Lentebeurs. Toevalligerwijs viel de ontknoping van de ontvoering van de 'Um' samen met de presentatie van de CD van Lei Meisen: "Het Ei van St. Joost presenteert: Sjöttefees".

De ligging van Koningsbosch tegen de Duitse grens lijkt op het eerste oog een handicap voor een OLS als het gaat om bezoekers te trekken uit Duitsland. De Stichting OLS-1993 dacht hier echter anders over, zij plaatsten honderden bordjes met het affiche van het OLS-1993 in de Duitse grensdorpen en verspreidden maar liefst 15.000 Duitstalige folders die de lezers uitnodigden om naar het OLS in Koningsbosch te komen.

Voor het eerst in de geschiedenis van het OLS bediende de organisator zich van reclamespotjes rond de nieuwsblokken van Omroep Limburg. Opvallende reclame die aan duidelijkheid niets te wensen overliet en zeker heeft bijgedragen aan het grote bezoekersaantal van dit OLS.

De OLS-Feestgids was de volgende doorbraak. Een gewijzigde opmaak van de feestgids met een kleurenfoto van de "Um" en uitgevoerd in de kleuren van de Limburgse vlag, waren goed voor bijna 5.000 verkochte feestgidsen.

Dat de organisator van het OLS-1993 aan alles had gedacht, moge blijken uit het feit dat ze de pupillen van de Pepijnklinieken niet alleen inschakelden bij de voorbereiding van het OLS, maar ook dat de pupillen hún gasten waren op het OLS. Dat gold evenzo voor de 250 Joegoslaven van het Tijdelijk Opvang Centrum uit de Ernst Casimirkazerne te Roermond.

Media

Opmerkelijk was het grote aantal binnen- en buitenlandse radio- en TV-stations die hun luisteraars en kijkers wilden laten genieten van een stukje Limburgse folklore. Inmiddels heb ik enkele beeld- en geluidsbanden kunnen inzien en heb ervaren dat het OLS tot ver buiten de Limburgse grenzen bekend is geworden.

Japanse zakenlui, ook geattendeerd op het OLS, lieten er geen gras over groeien en nodigden een Limburgse schutterij uit voor een toernooi door Japan van meerdere weken op hun kosten. Aangezien de toernooi minimaal vier weken moet duren is het nog onzeker of een Limburgse schutterij op de uitnodiging in kan gaan.

Waardering

De verdiensten van schutterij St. Joseph 1886 en de handhaving van de tradities (belichaamd in het beeldje de "Um") werden in de "Oorkonde van de Oude Limburger" als volgt omschreven:

"Duizenden schutters, bezoekers en talloze radioluisteraars hebben genoten van de kenmerkende sfeer van broederlijke vriendschap. Daarmee werd het "Charter van de Oude Limburger" volledig nageleefd.

Als "peter en meter" zijn wij, Omroep Limburg en Brand Bierbrouwerij bv, wel enigszins geschokt door het feit dat onze bronzen knaap in zijn tweede levensjaar enkele "loodzware" dagen heeft moeten meemaken. Een heuse ontvoering is niet niks.

Lei Meisen leest de tekst van de oorkonde voor, geassisteerd door OLS-president Lei Stals. Jan Ulrichs, voorzitter van St. Elisabeth-Stokkem, kijkt toe.

Gelukkig bleek dat de gijzelnemers slechts de beste bedoelingen hadden. Bovendien heeft de vereniging zich positief onderscheiden. Zo droeg zij bij aan een stukje Europese integratie door onze oosterburen speciaal uit te nodigen. Verder dat zij in de geschiedenisboeken worden bijgeschreven als de eerste schutterij die via de ether reclame heeft gemaakt voor dit enorme volksfeestijn. Vandaar dat we schutterij Sint Joseph uit Koningsbosch danken voor hun inzet en moeite."

De oorkonde werd op 10 juli voorgelezen op het OLS-Feestterrein en ondertekend door Omroep Limburg, Brand's Bierbrouwerij bv. President Lei Stals tekende de oorkonde namens de OLS-Federatie.

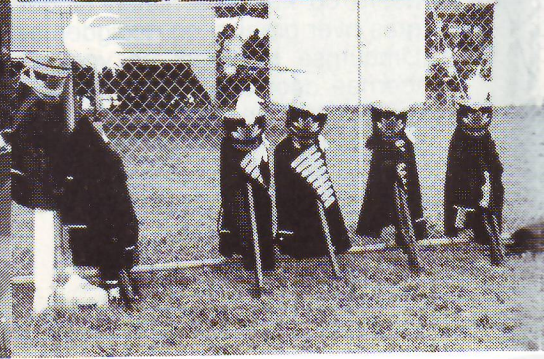
St. Elisabeth-Stokkem

Schutterij St. Elisabeth heeft nu de edele taak om het OLS-1994 te organiseren. Vanaf deze plaats wens ik U veel succes toe bij de voorbereiding. U kunt alvast op onze steun rekenen.

Wim Pijpers.

SCHIETEN DOORGEWINTERDE SCHUTTERS BETER?

Een harde zijwind op zaterdag 10 juli j.l. maakte dat het OLS 1993 in ieder geval niet per toeval zou worden gewonnen. Van de schutters werd opmerkelijkste concentratie en stalen zenuwen verlangd, zeker nu de wind met de schietbomen en dus ook met het lot van de schutters en hun achterban speelde. Rustig blijven, en zonedig 'afkijken', zo luidde het motto.

De strijd bleek desalniettemin snel gestreden. Zoals gewoonlijk werd door menige schutter nog lang nagekaveld over de reden waarom werd gemist.

De vraag echter waarom juist Stokkem had gewonnen en daarmee een aantal sterke concurrenten achter zich liet (Obbicht natuurlijk voorop) werd minder gesteld. Toch is het interessant om ook hierover een boompje op te zetten. Zou van invloed kunnen zijn geweest dat sommige schutterijen 's winters doorschieten met wind- of luchtbuks en anderen niet? Met Stokkem en Manestraat-Molenbeersel en 2 de populariteit van het indoor- of 'winterschieten' in Belgisch Limburg, ligt deze vraag min of meer voor de hand.

Enquête

Ten einde een antwoord te vinden, nam ik de telefoon en belde met vertegenwoordigers van de schutterijen die in Koningsbosch als de tien beste zestallen eindigden. De meningen bleken verdeeld:

St. Elisabeth Stokkem, winnaar, heeft in het afgelopen jaar tijdens de 'winterstop' niet consequent doorgeschooten. Dit in tegenstelling tot voorgaande jaren, toen tevens aan het windbukskoncours van schutterijen uit de streek werd deelgenomen. Daarbij is men in Stokkem van mening dat het indoorschieten een gunstige uitwerking heeft op de resultaten in de zomer.

St. Hubertus Manestraat, nummer 2, schiet 's winters niet met de luchtbuks. Ongeveer tien jaar geleden werd daartoe wel een aanzet gegeven, mede om de kas te spekken, maar sindsdien is het nooit meer ter sprake gekomen. Men gelooft niet zo in een positieve uitwerking voor de kansen met de zware buks.

Ook **St. Willibrordus Obbicht**, nummer 3 tijdens het OLS, houdt een absolute winterstop, zij het tot verdriet van de buksmeester. 'Ik heb het laatst nog eens in stemming gebracht, maar kreeg geen meerderheid in het bestuur', aldus Piet Becks, die inmiddels landelijke bekendheid via radio en TV heeft verworven. Hij is van mening dat het schieten met de windbuks vooral de controle en beheersing van het wapen ten goede komt. Daarbij stelt hij wel de voorwaarde dat de druk van de trekker van de windbuks moet worden aangepast aan die van de zware buks. Ook is hij van mening dat ruimschoots voor het begin van het schuttersseizoen de windbuks terzijde moet worden gelegd 'anders is het gevoel nog te zeer 'windbuksggericht' wanneer het erop aankomt'.

Bij **St. Antonius en Petrus in Baarlo**, nummer 4, vindt men het schuttersseizoen zonder windbuksschieten reeds lang genoeg. Men hecht aan een rustpauze, vandaar dat het animo om indoor te schieten beperkt is. Hetzelfde geldt voor **St. Jan in Baexem**, nummer 5 op de lijst.

St. Sebastianus Voerendaal, die op de zesde plaats eindigde, is daarentegen een zeer overtuigende voorstander van het schieten met de windbuks. Buksemeester Broer Smeets laat er geen twijfel over bestaan: 'Sinds 3 jaar organiseren wij binnen de vereniging tijdens de wintermaanden een kleine competitie binnen de vereniging. Ook worden enkele wedstrijden elders bezocht. Ik kan daarbij een duidelijke invloed op de schietresultaten onderkennen. Je zou het kunnen vergelijken met een profvoetballer: ook die moet na de competitie in training blijven. Voor ons komt daar nog bij dat de teamgeest door het winterschieten overeind blijft. Dat is op z'n minst net zo belangrijk.'

De schutters van **St. Amandus Opglabbeek**, nummer 7 op de erelijst, beschikken over een eigen stand voor de windbuks en hebben deze in het verleden ook wel eens gebruikt. Gezien echter dat de meeste leden vinden dat het zomerseizoen reeds intensief genoeg is, is men er ook weer mee gestopt.

Opmerkelijk echter is dat 4 schutters van het A-zestal zich van de anderen niets aantrekken en elders wel indoorschieten, hetgeen volgens de buksmeester duidelijk aan hun prestatie is te merken.

De buksmeester van **St. Materius Wylre**, die met zijn zestal een achtste plaats bereikte, gelooft ook dat het schieten met een luchtbuks positief kan uitwerken op de zenuwen en het gareel, maar vindt anderzijds het verschil in schieten te groot om dit vurig te stimuleren. 'Enkele van mijn mannen zijn tevens lid van een 'pluimbuksvereniging', zo merkt hij op. 'Aan het begin van elk seizoen moet ik hen temperen en tot geduld manen. Na enkele schoten hebben ze dan de slag weer te pakken.'

St. Sebastianus Margraten, nummer 9 tijdens het OLS, schiet met overtuiging reeds gedurende 3 winterseizoenen met de windbuks, zij het met mate. 'De schutters moeten evenals andere sporters hun concentratievermogen en ademhalingstechnieken blijven trainen, willen ze constant kunnen presteren', aldus de buksmeester. 'Toch moet men dit niet overdrijven. Enige rust is eveneens belangrijk, zodat we ruim voor het begin van het nieuwe schietseizoen de lichte buks weer terzijde leggen.'

Hekkesluis **St. Hubertus Nattenhoven**, die altijd nog een zeer respectabele tiende plaats bereikte, is evenals Voerendaal 100% overtuigd van het nut van indoorschieten. 'De richtmiddelen van onze luchtbuks zijn hetzelfde als van de zware buks, we houden het team bij elkaar en blijven vrolijk in dezelfde volgorde op onze punten schieten. Dat is in de afgelopen jaren duidelijk aan onze resultaten tijdens grote feesten te merken.'

Samenvatting Het blijkt dat de meningen over het nut en 'onnut' van het indoorschieten in de wintermaanden sterk uiteenlopen. 6 van de 10 verenigingen die tijdens het OLS in Koningsbosch als besten presteerden, geloven er niet in en beginnen er dus niet aan. Zij die wel met de windbuks schieten, zijn daarentegen vast overtuigd van de positieve effecten. Zelf ga ik ervan uit dat het indoorschieten in de komende jaren alleen maar aan populariteit zal winnen.

Jos Gerits, Spaubeek.

LUDIEK VERVOLG VAN OLS-1993

Sinds zaterdag 31 juli heeft schutterij St. Elisabeth uit Stokkem haar kanon weer terug. Nadat het op zaterdag 10 juli na het winnen van het OLS 1993 tijdens de feestvreugde in Stokkem was verdwenen, kwam het kanon weer in handen van de rechtmatige eigenaars.

Feiten.

Tijdens de feestvreugde zagen enkele schutters van Koningsbosch hun kans en ontvreemden het befaamde kanon, waarmee Stokkem al jaar en dag feestelijkheden en optochten opluistert. De schutters van Koningsbosch, die eveneens als bevriende vereniging van Obbicht ook de nummer drie nog even gingen fêteren, dachten dat het wel vertrouwd zou zijn het kanon achter te laten in Obbicht.

Enkele dagen later wilden de "ontvoerders" het kanon ophalen in Obbicht, maar daar bleek inmiddels het kanon "ontvreemd" te zijn. De schutters van St. Willibrordus wilden delen in het te verwachten vloeibare losgeld. Koningsbosch wilde toch weer het kanon in haar bezit krijgen en besloot daarom om zwaardere middelen in te zetten.

Obbicht werd geconfronteerd met de inbeslagname van haar schiethark en de eis een kanon terug te bezorgen in Koningsbosch. "Zonder kanon geen schiethark", was de

leuze. Op die manier dacht men Obbicht onder druk te kunnen zetten.

Zaterdag 24 juli meldde Obbicht zich in Koningsbosch en werden de onderhandelingen over de uitwisseling van het kanon en de schiethark afgerond. Obbicht kreeg zijn schiethark weer in bezit en nadat men zes meter kabel naar binnen had getrokken kwam er aan het einde een miniatuurkanon naar binnengerold in het schutterslokaal. Immers de eis van Koningsbosch was geweest een kanon, zonder nadere omschrijving. En het schieten van Obbicht had gewoon doorgang gevonden, doordat met man en macht en veel plezier een nieuwe schiethark was gemaakt onder het mom van: "die van Obbicht loate zich neet kl..te"

Grote hilariteit bij Obbicht en Koningsbosch. En zoals het goede vrienden betaamt werd besloten om samen te zorgen dat ook Stokkem weer in het bezit kwam van het kanon.

Teruggave.

Nadat contact was gelegd om het kanon weer over te dragen aan schutterij St. Elisabeth, werd afgesproken om dit in stijl te doen. Als plaats van overgave werd het veer tussen Berg aan de Maas en Stokkem gekozen.

Op zaterdag 31 juli om twee uur ging het kanon onder geüniformeerde begeleiding van de schutters van Koningsbosch en Obbicht naar de veerpont. Nadat de pont eenmaal de overtocht had gemaakt om ook de leden van Stokkem aan boord te nemen ging het veer andermaal naar het midden van de Maas om daar voor anker te gaan. Daar op het midden van de natuurlijke scheidslijn, de Maas, werd het kanon overgedragen aan een van de kanonniërs van Stokkem. Ter bevestiging dat het kanon weer in Stokkemse handen was overgegaan werd een saluutschot afgevuurd.

Omdat de overdracht heeft plaatsgevonden in de drukke vakantieperiode werd afgesproken dat leden van de schutterijen St. Joseph 1886, St. Willibrordus en St. Elisabeth over enkele weken het vloeibare goudgele losgeld zullen verorberen tijdens een gezellig treffen tussen de drie schutterijen.

Overigens hebben zowel de schutters uit Obbicht, Koningsbosch en Stokkem ook die laatste zaterdag in juli echt geen dorst geleden!

Aan de reeks trofeeën van Koningsbosch is een miniatuurkanon toegevoegd en aan de prijzenkast van Obbicht een mini-schiethark.

Cor Voorter.

Het gezelschap op weg om het kanon van St. Elisabeth-Stokkem in te wisselen tegen bier.

Handboek voor de Wapen- en Munitiebezitter

TREFFER VAN FORMAAT

- HOE GEMAKKELIJK KRIJGT U EEN WAPENVERLOF?
- MET WELK WAPEN EN MUNITIE MAG U BIJ UW SCHIETSPOORT DISCIPLINE SCHIETEN?
- HOE GAAT HET HERLADEN PRECIJS IN ZIJN WERK?

HET ANTWOORD OP DEZE EN VELE ANDERE VRAGEN LEEST U IN HET NIEUWE **HANDBOEK VOOR DE WAPEN- EN MUNITIEBEZITTER** VAN KONINKLIJKE VERMANDE.

VIER VOORDELEN OP EEN RIJ

VOORDEEL 1 COMPLEET: ALLES WAT U MOET WETEN IN EEN BAND;

VOORDEEL 2 BLIJVEND ACTUELE INFORMATIE: HET HANDBOEK KENT EEN LOSBLADIGE OPZET; EEN ABONNEMENT OP DE AANVULLINGEN HOUDT UW UITGAVE ACTUEEL;

VOORDEEL 3 PRAKTISCH: DE INGEWIKKELDE MATERIE IS OP HELDERE WIJZE EN ZEER PRAKTISCH UITEENGEZET;

VOORDEEL 4 OVERZICHTELIJK: VEEL TREFFENDE FOTO'S/ILLUSTRATIES;

DE UITGAVE IS SAMENGESTELD DOOR AUTEURS DIE HUN SPOREN HEBBEN VERDIEND OP DIT TERREIN: MR. W.B.J. DE GROOT, ADVOCaat EN PROCUREUR TE UTRECHT; MR. P. HOOGEVEEN, VOORZITTER VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSE SCHUTTERS ASSOCIATIE (KNSA); D.W. ZOETMULDER, WAPENDESKUNDIGE.

Inhoud (verkort):

- 1 GESCHIEDENIS
- 2 DE WAPENWETGEVING
- 3 WETTELIJKE REGELS VOOR OMGANG MET MUNITIE EN COMPONENTEN
- 4 DE SPORTSCHUTTER
- 5 DE JAGER
- 6 DE VERZAMELAAR
- 7 TECHNIEK
- 8 JURISPRUDENTIE

BESTELBON IN EEN OPEN ENVELOP, ZONDER POSTZEGEL ZENDEN AAN: **KONINKLIJKE VERMANDE BV**, ANTWOORDNUMMER 234 8200 VB LELYSTAD OF BEL ☎ 03200 - 22944

koninklijke vermande

bestelbon

JA, stuur mij rechtstreeks/via boekhandel*

EX. HANDBOEK VOOR DE WAPEN- EN MUNITIEBEZITTER MET LUXE CASSETTE (S22)

PRIJS f. 125,-. BIJ AANSCHAF BEN IK GEABONNEERD OP DE AANVULLINGEN VOOR MINIMAAL EEN JAAR EN DAARNA TOT WEDEROPZEGGING. DE PAGINAPRIJS IS MOMENTEEL f. 0,49.

Naam: _____

Straat: _____

Postcode: _____ Plaats: _____

Datum: _____ Handtekening: _____

Telefoon nr.: _____

* Bij levering via de boekhandel deze bestelbon aan uw boekhandelaar afgeven. Genoemde prijzen zijn inclusief btw, exclusief verzendkosten. Prijswijzigingen voorbehouden. Op al onze transacties zijn de "Algemene verkoop- en leveringsvoorwaarden van Koninklijke Vermande B.V." van toepassing zoals gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Lelystad.

SCHUTTERIJEN OP HET LIMBURGSE PLATTELAND: – een cultureel fenomeen ¹⁾ – Door Jos Gerits

¹⁾ Dit artikel, dat in vier delen wordt gepresenteerd, is een bewerkte versie van een lezing die ik op basis van mijn doctoraalscriptie (Nijmegen 1986) en verder onderzoek heb samengesteld. Zodoende dient het te worden opgevat als een populaire, enigszins versimplificeerde en zeer ingekorte weergave van een wetenschappelijk onderbouwde studie. Er is daarbij bewust afgezien van een uitvoerig notenapparaat. Een ieder die nadere informatie omtrent mijn stellingen en thesen zoekt, kan de scriptie raadplegen die onder andere in de stadsbibliotheek te Maastricht rust.

Op zoek naar een geschikt onderwerp voor een kandidaatscriptie kwam ik in 1981, als lid van schutterij St. Laurentius Spaubeek, al tamelijk vlug uit bij de vraag waarom deze vereniging - naar eigen zeggen - in 1619 werd opgericht. In eerste instantie dacht ik daarbij te moeten verifiëren dat dit was gebeurd om **auter, heerd en troon** te beschermen, zoals dat zo mooi heet. Al snel moest ik echter tot de conclusie komen, dat dit veel minder makkelijk met het beschikbare historisch materiaal te bewijzen valt dan menigeen wil doen geloven. Uiteindelijk raakte ik er zelfs van overtuigd dat de beschermende taken van de schutterijen uit de 16e en 17e eeuw in feite niet de belangrijkste reden van oprichting zijn geweest. Veel meer speelde een complex van sociale, religieuze, politieke en economische factoren een rol. Het schutterswezen mag daarom bij uitstek een cultureel fenomeen worden genoemd.

Onderzoektechnische problemen

Voor een goed begrip van het schutterswezen en de theorieën die heersen over het ontstaan van de schutterijen moet allereerst stil worden gestaan bij de niet geringe onderzoekstechnische problemen waarmee iedereen te maken krijgt die het verleden van de schutterijen bestudeert. Daarbij is bepalend dat het bronnenmateriaal, met name de oude reglementen en rekeningen, niet of nauwelijks in de officiële archieven wordt bewaard. Hierin schuilt wellicht een van de belangrijkste redenen waarom tot op heden - bij mijn weten - slechts drie proefschriften over het schutterswezen zijn verschenen. Dit ondanks het feit dat schutterijen zich over het algemeen in een brede belangstelling mogen verheugen.

De eerste van deze dissertaties verscheen in 1864 van hand van C.J. Sickesz onder de titel *Schutterijen in Nederland*. Bijna 100 jaar later promoveerde pater Theo Reintges uit Keulen op een onderzoek naar *Ursprung und Wesen der spätmittelalterlichen Schützengilden*. Het laatste proefschrift dat ik heb kunnen ontdekken verscheen in 1973 en werd gepubliceerd door Klaus Zieschang onder de titel *Vom schützenfest zum Turnfest*.

Opvallend en veel zeggend hierbij is, dat al deze wetenschappelijke studies betrekking hebben op het schutterswezen in steden. Het beperkte bronnenmateriaal is in deze steden namelijk wel nog enigszins officieel bewaard gebleven. Dit in tegenstelling tot de bronnen met betrekking tot de schutterijen op het

platteland die - officieel en voor zover ze überhaupt bewaard - veelal thuis bij de secretarissen van de verenigingen in de kast liggen. Dit dwingt de onderzoeker ertoe om de betreffende reglementen en rekeningen zelf te gaan opzoeken, hetgeen een omvangrijke 'Tour de Limburg' vereist. Neemt men hier toe de moeite, dan moet helaas vaak worden geconstateerd dat lang niet iedereen bereid is om het kostbare bezit ter beschikking te stellen.

Bij deze moeizame trip kunnen we gelukkig wel steunen op het veldwerk dat J. A. Jolles in de jaren dertig heeft verricht. Hij ging ons voor op de verzameltocht en publiceerde zijn ontdekkingen in de *Publications van 1936 en '37* onder de titel *Schuttersgilden en schutterijen van Limburg. Overzicht van hetgeen nog bestaat*.

De reden waarom ik hier zo uitvoerig stil sta bij deze onderzoekstechnische problemen, hangt samen met het feit dat nogal wat auteurs, in het Limburgse zowel als in het Brabantse, deze problematiek onvoldoende te lijf zijn gegaan. In plaats van theorievorming op basis van een uitgebreide verzameling van bronnen, hebben zij de strekking van het weinige materiaal dat in hun bezit was, gevoegd bij hetgeen zijzelf altijd al dachten, en hetgeen bovendien door opa ook reeds werd uitgedragen. Aldoende komen zij tot schijnbaar logische conclusies die tevens mooi passen bij hetgeen de schut graag wil horen. Ik wil dit aan de hand van een klein voorbeeld demonstreren.

Hun geweer te benijven het alderheyligste
 Sacrament des antaers het welck als dan in de
 professie wort omgedragen om alhoer te verhuden alle
 ongerechtigheit en oncer die aen het selve door ketters
 ofte quade Cristenen sonden kunnen aengedaen worden

3 Dridens Staet te noteren doet ~~hoer~~ recreatie van
 de Compagnie den Vogel ordonaer sal geschoten worden
 op den dag van de hemel vaert Criste sal de ende sal
 de Compagnie dien dag gehouden sijn op den kerk hooft
 van alhier te Comparieren ten halver liden uynen naer
 middags met hun geweer en wapens ende als dan
 sal door den secretaris de liste der namen voorgelesen
 worden om te sijn ofte de Compagnie sal compleet sijn
 waer op de Schuttemesters daer sullen hebben acht op
 te geven offe een jegelick sijn naem aeggelesen sijnde
 sal antwoorden

In artikel 2 van het reglement van schutterij St. Marcellinus en Petrus uit Geleen vermelde pastoor Leurs, die het reglement in mei 1639 opstelde:

ten tweede is diese broderschap opgericht te gaende de compagnie in alle gestichtigheidt met hun geweer en wapens sullen comparieren op den dag van H drivuldigheidt wij ock op den dag van sante petrie et Marcellini et sancti patroni nostre ecclesia om als dan in alle eerbaarheidt hun geweer te convijeren het alderheiligste sacrament des autaers, het welck alsdan in de processie woort omgedragen, om alsoo te verhoden alle ongerechtigheit en oneer die aen het selve, door ketters ofte quade cristenen souden kunnen aengedaen worden.

Zou men het ontstaan van het schutterswezen op het platteland alleen op zulke fragmenten baseren, en daarbij het feit voegen dat de schutterij van Geleen, evenals zovele andere schutterijen, heden ten dage nog steeds in militaire uniformen door de straten marcheert, dan is de conclusie eenduidig: de schutterijen werden opgericht om auter, heerd en troon te beschermen.

Minder eenduidig wordt dit echter wanneer we andere bronnen ernaast leggen. Zo kunnen we bijvoorbeeld in artikel 12 van het reglement van de schutterij van Klimmen, dat uit 1640 dateert, lezen:

Angesein datter veell schutten qualick mitt roers (geweren) weten omb te gaen offt ock sommige roers seer bedrechlijk (bedrieglijk) sijn, so wert geordonneert dat gein schutt sijn roer in de erde dan in de loecht sall afscheten ende verloscht hebbende, aengesicht er de laetste tijtt golden datt ijemant daerdoer leidt (letsel) aengedaen werde.

Wat ook uit dit citaat mag worden afgeleid, het kan in ieder geval niet de conclusie zijn dat de schutten van Klimmen in de 17e eeuw een goed getrainde compagnie vormden, opgeleid om serieuze beschermende taken te verrichten.

Overigens zij hierbij opgemerkt dat dit willekeurige fragmenten zijn uit willekeurige reglementen die mij ter beschikking staan. Van grote waarde voor het onderzoek is dat uit alle reglementen eenzelfde beeld spreekt.

Wat mij betreft verkeren we in een pat-stelling: uit de ene serieus te nemen bron spreekt een duidelijke beschermende taak, uit de andere moet het tegenovergestelde worden geconcludeerd. Wetenschappelijk gezien kan dit probleem slechts worden opgelost door een groot aantal reglementen naast elkaar te zetten en deze integraal te analyseren. Vervolgens dienen we deze analyse te interpreteren vanuit onze hedendaagse kennis van de algemene historie.

Zelf heb ik inmiddels ruim 45 reglementen van schutterijen op het Limburgse platteland nauwkeurig geïnventariseerd. Mijn voornaamste conclusies daarbij zijn dat:

- ☆ de reglementen eenzelfde structuur en opbouw hebben;
- ☆ de meeste schutterijen op het Limburgse platteland in de periode 1550-1650 zijn op- of heropgericht;
- ☆ er slechts weinige passages zijn opgenomen aangaande beschermende taken, waarbij deze taken nagenoeg uitsluitend betrekking hebben op hetgeen wij nu als 'politietaken' zouden omschrijven;
- ☆ er steeds een innige band tussen de schutterijen en de Katholieke kerk heeft bestaan, waarbij het **begeleiden** van de processie van belang was;
- ☆ de overheid, in casu veelal de heer van de streek, eveneens het schutterswezen goedgezind was;
- ☆ de schutterijen steeds het karakter van een broederschap hadden, waarbij de zorg voor het zieleheil van de overleden schutten een belangrijke plaats innam;
- ☆ het vogelschieten en de zogeheten 'teerdagen' de belangrijkste niet kerkelijke schuttersactiviteiten vormden.

Wordt vervolgd.

STUURGROEP GILDE DER MARKETENTSTERS EN ZOETELAARSTERS

Installatie marketentsters 't Zandaker Gilde St. Jan-Venray op 20 juni

Marketentstertreffen 1993

Dit jaar zal alweer het derde Marketentstertreffen georganiseerd worden en wel bij sjtadssjötterie St. Rosa-Zitterd. De stad Sittard viert dit jaar haar 750-jarig bestaansfeest. Het 3e Marketentstertreffen zal o.a. een feestelijke afsluiting zijn van dit jubileumjaar.

Er is al veel werk en moeite door schutterij St. Rosa verricht om deze dag tot een grote happening te maken. Om te onderstrepen dat dit jaar de landsgrenzen wegvielen hebben ze o.a. Marketentsters uit Oostenrijk en een schutterij uit Duitsland uitgenodigd.

Traditioneel begint ook dit Marketentstertreffen met een gildemis in de Dekenale kerk van Sittard. Aansluitend is er een optocht door de stad, gevolgd door een officiële vlaggeparade.

Het middagprogramma ziet er anders uit dan de twee voorgaande jaren.

Het aantal marketentsters binnen de OLS-Federatie is sinds het eerste Marketentstertreffen in 1991 uitgegroeid van ± 175 tot ruim 250 thans. De Stuurgroep Gilde der Marketentsters en Zoetelaarsters hoopt dat velen gevolg zullen geven aan de uitnodiging om deel te nemen aan het 3e Marketentstertreffen.

Tot ziens op 21 november in Sittard.

Ria Bachet met dochter Miranda

Installatie marketentsters

Steeds meer schutterijbesturen gaan er toe over om hun marketentsters (alsnog) te voorzien van een marketentsterpenning.

De Stuurgroep zou graag op de hoogte gesteld willen worden van installatieplechtigheden van marketentsters om zodoende acte de présence te geven.

Marketentsterspeld

Tijdens het Marketentstertreffen zijn ook Marketentsterspeldjes te koop. Tijdens het OLS in Koningsbosch waren de speldjes al te bewonderen en te koop.

Volgende Marketentstertreffens

In 1994 zal de Kon. schutterij St. Sebastianus-Voerendaal het 4e Marketentstertreffen organiseren. Voor het 5e Marketentstertreffen in 1995 heeft schutterij St. Sebastiaan-St. Huibrechts-Lille zich officieel kandidaat gesteld.

Schutterijen die een Marketentstertreffen willen organiseren, kunnen dit schriftelijk kenbaar maken bij de Stuurgroep Gilde der Marketentsters en Zoetelaarsters, Fr. Erensstraat 5 6367 SK Voerendaal, 045-754234.

Uitbreiding Stuurgroep

De Stuurgroep werd onlangs uitgebreid met Marij Holtus van schutterij St. Sebastianus-Heerlen. Marij vertegenwoordigt de Schuttersbond St. Gerardus-Amstenrade en zal in Sittard voorgesteld worden.

Marketentster overleden

Met verslagenheid onvragen wij het bericht dat op 15 juni onverwacht is overleden Ria Bachet-Soentjens, marketentster van schutterij St. Anna-Merum.

Ria zal in onze gedachten blijven als iemand die haar opdracht als echtgenote, moeder en marketentster op voorbeeldige wijze opvatte. Als Stuurgroep zonden we de condoleances namens alle marketentsters en Zoetelaarsters.

Wij wensen Felix en Miranda veel sterkte toe in deze moeilijke tijd.

SJTADSSJÖTTERIE SINT ROSA BESTAAT 5 JAAR

Op zondag 21 november aanstaande organiseert de Sjtadssjötterie Junggesellencompagnie Sint Rosa Zitterd, bij gelegenheid van haar vijfjarig bestaan, het derde Marktstertreffen. Verderop in dit artikel en dit nummer hierover meer.

Een stukje geschiedenis:

Een artikel in de krant in juli 1988 over het ontbreken van een echte stadsschutterij in Sittard, was voor Wil Pastwa, de huidige voorzitter en commandant, de aanleiding om in Sittard daadwerkelijk een eigen schutterij op te richten. Samen met de inmiddels overleden Jos Daniëls en enkele andere enthousiaste mensen zette hij er vaart achter en op 29 november 1988 passeerde de akte van oprichting. De naam van de schutterij was snel gevonden.

Dat de schutterij de naam meekreeg van de Heilige Rosa van Lima, die sinds 1675 stadspatrones van Sittard is, lag voor de hand. Zij werd destijds aangeropen om de pest te verdrijven die toen in Sittard vele slachtoffers eiste.

Het deel van de naam: 'Junggesellencompagnie', stamt uit de tijd van de bekende 'Sjlaag in de Kemperkoel' in 1543. De Junggesellen en de Alde gesellen vchten samen in

de oorlogen en hadden een bewakende taak in het Sittardse. Zo werd de naam Sjtadssjötterie Junggesellencompagnie Sint Rosa Zittard officieel.

Hoe snel het ook ging met het eerste deel van de oprichting, in de daarop volgende periode zou de nieuwbakken schutterij beslist niet over rozen gaan. Sittard kende sinds 1906 (het jaar waarin de dienstdoende stadsschutterijen officieel werden opgeheven) geen echte schutterij meer en men vond het dus heel moeilijk het serieuze aspect van een schutterij te begrijpen; men keek er met vreemde ogen tegenaan.

Door hulp van de wereldlijke overheid in de persoon van Burgemeester J. Tonnaer, de kerkelijke overheid in de persoon van de Zeer Eerwaarde Heer Deken B. Janssen en een deel van het bedrijfsleven, veranderde de houding van de Sittardenaars en begon men z'n stadsschutterij te waarderen. Het is de discipline en orde van de schutterij die de mensen aanspreekt.

Na jaren luistert de schutterij weer de processies op en treedt ze met regelmaat representatief op voor de stad.

Het aanwezig zijn van zoveel mogelijkheden om de vrije tijd te besteden en de aantrekkingskracht van de media etc. zijn problemen waar elke vereniging mee te kampen heeft. Specifiek voor Sittard is onder andere het relatief grote inwonertal dat in de hand werkt dat zelfs burens elkaar niet kennen en ieder zijn eigen weg gaat. De nieuwe leden hadden in die zin 'aanpassingsproblemen' en moesten ze erg aan elkaar wennen. Het smeden van 'schuttebroeders' en het maken van een gezonde en hechte vereniging bleek geen sinecure te zijn. Verder was het ontbreken van tradities van vader op zoon een echt gemis. Dit veroorzaakte een redelijk groot verloop onder de leden, voornamelijk onder de aspirant tambours die niet het geduld konden opbrengen door oefening het trommelspel te leren beheersen. Voor de 'ouderen' die afhaakten was de discipline, die vanaf het begin toegepast werd en nog steeds gehandhaafd wordt, een onoverkomelijk probleem.

Ondanks het ontbreken van de nodige financiële middelen en het ontbreken van de nodige schutterservaring, kon de Sittardse bevolking al vanaf het eerste jaar schutterij St. Rosa door haar straten zien trekken.

De uniformen waren in bruikleen, evenals de koningsvogel. 'Leken' werden onderwezen in exercitie en/of trommelen. Het schieten met de zware buks moest geleerd worden etc. etc. Door een uitstekend financieel management beschikt schutterij Sint Rosa nu over een complete schietuitrusting en heeft ze een positief saldo. Zolang een eigen schietterrein nog ontbreekt mag men oefenen bij een zustervereniging.

Onder de deskundige leiding van Wil Pastwa, die professionele ervaring had met het opleiden van recruten in het leger, komt de schutterij organisatorisch en technisch goed van de grond.

De goede naam die de schutterij in deze korte tijd heeft opgebouwd, maakte van Sint Rosa daarom al tot een begrip. De schutterij wordt regelmatig gevraagd om optredens te verzorgen voor de meest uiteenlopende gelegenheden.

Sint Rosa is een schutterij die de oude tradities op een moderne manier weer nieuw leven probeert in te blazen. Zo is het traditionele koningsvogelschieten, dat voor iedere schutterij het jaarlijkse hoogtepunt vormt, in ere hersteld en vindt telkens plaats op de laatste zondag van april. Het nieuwe aan het koningsvogelschieten is dat het schieten plaatsvindt in het centrum van Sittard. Dit kan omdat er gebruik gemaakt wordt van een kogelvangertoren en een affuit. Zo wordt de gehele Sittardse bevolking erbij betrokken.

3e Marketentstertreffen

Het derde Marketentstertreffen, dat in het kader van "5 jaar Sjtadssjötterij Sint Rosa Zitterd" en "Sittard 750 jaar stad" wordt gehouden, belooft een waar feest te worden.

Tijdens dit marketentstertreffen zal er een delegatie van Oostenrijkse marketentsters aanwezig zijn. Ook komen schutterij St. Elisabeth-Stokkem (OLS-winnaar 1993), de winnaars van het Bielemannentreffen 1993 (schutterij St. Salvius-Limbricht), schutterij St. Jan-Nieuwstadt een schutterij uit Isenbruch (Duitsland) en fanfare Sint Jan-Leyenbroek het feest opluisteren.

Na de ontvangst en een gildemis, vindt er een rondgang met défilé in de binnenstad van Sittard plaats. Na de vlaggenparade en ontvangst door Burgemeester en Wethouders, volgt een warme maaltijd.

's Middags is er o.a. een gevarieerd middagprogramma met muziek van een bekende blaaskapel. Natuurlijk is er volop gelegenheid tot het uitwisselen van ervaring en gezellig samenzijn. Het volledige programma zal aan de deelnemende marketentsters vooraf bekendgesteld worden.

(Mannelijke) Begeleiders van marketentsters worden in de gelegenheid gesteld om deel te nemen aan een alternatief programma. Dit alternatief programma bestaat uit indoorschieten voor de zware buks met hun eigen verenigingsbuks.

SCHUTTERSAGENDA

- 2 okt Najaarsvergadering OLS-Federatie te Sittard
- 9 okt Meerssen: Evaluatievergadering muziek-ZLSB
- 13 nov Vaals: Najaarsvergadering ZLSB
- 21 nov St. Rosa-Sittard: 3e Marketentstertreffen
- 14 dec St. Geertruid: Evaluatievergadering schieten-ZLSB
- 15 jan 1994 Cultureel Centrum Achter Olmen-Maaseik: Viering eerste lustrum Limburgs Schutterstijdschrift.

ONDER DE SCHIETBOOM

H.H. Marcellinus & Petrus-Geleen

Maar liefst 7 leden van de familie Raven zijn lid van deze schutterij. De schuttersfamilie Raven telt nu ook drie koningen. Met zijn 21 jaar is Roger de jongste koning uit de schuttersfamilie. Zus Nancy fungeert als koningin van Roger. De vader van Roger, generaal Ger Raven was ook al eens koning, evenals oom John.

Toen in 1937 de schutterij van Oud-geleen werd heropgericht stond Jan Raven aan de wieg.

Schuttersfamilie Raven gefotografeerd door Wil Nilwik, Studio HP.

In 1985 maakte het bestuur de weg vrij voor twee marketentsters, en ja hoor hier was weer een Raven paraat; Miep Raven-Ariaans. Neeffe Raimond maakt zich heel verdienstelijk als bordjesdrager.

Sjuttessjöpke

In negen van de tien gevallen wordt men pas vereeuwigd als je niet meer leeft. ONZIN vindt men in Geleen. En dus werd Jeu Janssen vereeuwigd in de prachtige mergelsteen die het nieuwe schutterslokaal het 'Sjuttessjöpke' ging sieren. Deze zomer voltooiden men de "keet" op de schutterswei en aangezien Jeu (vaandeldrager in hart en nieren) er ontzettend veel uren aan had meegewerkt, vond men een eervolle vermelding op z'n plaats.

Een trotse Jeu Janssen bij zijn gevelsteen.

Hoog boven de poort en in het zicht is de gevelsteen inmiddels ingemetseld.

Bij de onthulling van de gevelsteen toonde burgemeester Lurvink zich onder de indruk van de mooie gevelsteen.

Zo zie je maar dat het gezegde "Knap je huis ook aan de buitenkant op" ten volle van toepassing is bij deze schutterij.

Yvonne Van de Wall

St. Joseph-Vijlen

Donderdag 20 mei, Hemelvaartsdag, organiseerde schutterij St. Joseph-Vijlen haar traditionele koningsvogelschieten. Om 13.00 uur verzamelden de schutters zich in lokaal "Aan de Boom", waar vandaan het konings- en keizerpaar middels een rondgang door Vijlen, aan de Vijlenerberg werden afgehaald. Om 14.00 uur opende voorzitter Wiel Dejalle het 68e koningsvogelschieten. Bij de ere-gasten waren ook burgemeester J. van Dijk met echtgenote, wethouder en loco-burgemeester J. Kern en afgevaardigden van de gemeenteraad van Vaals.

Burgemeester en wethouder lieten er vanaf het begin geen twijfel over bestaan dat zij 'voor het koningszilver zouden gaan'. Samen met nog 20 schutters van onze schutterij werd het dan ook een zeer span-

nende strijd, die na het 288e schot, na voorbereidend werk van burgemeester van Dijk, in het voordeel van wethouder Kern beslist werd.

Het is voor de eerst in de Vijlense schuttershistorie dat een Vaalse naar koning van onze schutterij is.

Gezien de drukke agenda van de wethouder en de vele malen dat de Vijlense schutterij uittrekt, heeft rasschutter en bestuurslid Jo Nix zich spontaan beschikbaar gesteld de honneurs voor de wethouder waar te nemen. Echter niet eerder dan nadat de nieuwe koning zijn koninklijke plaat aan het reeds zo rijkelijke koningszilver van de schutterij heeft toegevoegd. Op zaterdag 19 juni werd de Koningsden gepland aan de woning van de nieuwe koning te Vaals.

Na afloop van het koningsvogelschieten werden ook nog twee jubilarissen gehuldigd. Dit waren generaal Jo Steins en grenadier Math Gulpen, die beiden hun 40-jarig jubileum vierden. Het slot van deze huldiging kreeg nog een bijzonder feestelijk cachet. Burgemeester J. van Dijk reikte namelijk aan generaal Jo Steins de de zilveren eremedaille uit verbonden aan de Orde van Oranje Nassau. Beide jubilarissen werden tevens onderscheiden met de OLS-medaille in goud.

H. Kusters, secretaris.

St. Hubertus 1594 Gulpen

Jacques Braken is sinds Pinkstermaandag de nieuwe koning van schutterij St. Hubertus-Gulpen. Na 307 schoten kwam de vogel naar beneden waarmee hij zijn titel mocht prolongeren. De nieuwe koning was in de tachtiger jaren al burgerkoning. In 1990 werd hij weer koning, maar moest in 1991 de titel weer afstaan. In 1992 schoot Jacques weer de vogel af. De schutterij wenst hun koningspaar Jacques en Lena alle succes toe in het komende seizoen.

De kleinkinderen, Mariska (4) en Remco (2), van Jacques en Lena gaan nu al helemaal op in het schuttersgebeuren en zijn blij dat opa en oma weer de "Pieties" (vogels) mogen dragen. Op elk schuttersfeest is het jeugdige tweetal present en helpen ze opa en oma met het poetsen van het zilver en het aankleden.

Apetrots waren Mariska en Remco toen ze dan ook eventjes de koninklijke kleding en de versierselen mochten dragen voor op de foto.

St. Leendert-Urmond

Bijna een jaar na de oprichting heeft de schutterij uit Urmond haar definitieve naam gekregen. De officiële naam luidt: "Stadssjötterie St. Leendert-Urmond". Deze naam is gebaseerd op twee feiten, namelijk de stadsrechten die Urmond in het jaar 1300 ontving en op de patroonheilige (St. Leendert) van de traditionele jaarmarkt waarvoor deze schutterij werd opgericht.

Een schutterij is in de rijke Urmondse historie uniek. Want hoewel er volgens de legenden ooit een stadswacht heeft gefunctioneerd, was er nooit een schutterij in het Maasstadje.

In december 1992 werden de plannen voor de oprichting van een schutterij aan de Urmondse bevolking voorgelegd en goed bevonden. Daarna kwam alles in een stroomversnelling. Zo werd gewerkt aan een eigen vaandel en schreef het bestuur een prijsvraag uit voor het bedenken van een originele naam.

Stadssjötterie St. Leendert beschikte in een mum van tijd over 45 personen die toezegden om deze schutterij mede gestalte te geven.

Op zaterdag 24 april j.l. hield de schutterij, in aanwezigheid van zo'n 500 belangstellenden, haar eerste koningsvogelschieten bij schutterij St. Hubertus-Nattenhoven in de Sjeetwei nabij het veerpont.

Voordat het eerste lood werd afgevuurd sprak pastoor Martens een gebed uit.

De spits werd bij schitterend weer en een geweldige ambiance afgebeten door de prominenten. Vervolgens namen alle leden van de Stadssjötterie plaats onder de buks en richtten zij hun loop op de fel begeerde vogel. De spanning was groot.

Na 117 schoten was het John Meulenberg (47) die de laatste resten van de vogel uit de boom schoot. Alle aanwezigen feliciteerden de eerste Urmondse schutterskoning vervolgens.

Na afloop van het koningsvogelschieten trok het grote gezelschap naar Urmond, waar de Urmondse bevolking massaal gehoor had gegeven aan de oproep om te vlaggen. Langs de gehele route stond veel publiek.

Gezeten in een prachtig rijtuig werd de trotse maar beduusde koning van St. Leendert als een waar overwinnaar door de straten van Oud-Urmond gevoerd.

Op het plein voor de oude St. Martinuskerk werd sjötterskoning Frans Meulenberg door zijn collega sjötterskoning Frans Leurs van schutterij St. Hubertus-Nattenhoven gekroond. Daarna volgde geheel in sfeer het Limburgs Volkslied, waarbij door de aanwezigen massaal werd meegezongen. Dit sluitstuk werd een emotioneel slot van een indrukwekkende gebeurtenis in de Urmondse geschiedenis.

Wilhelmina-Nieuwenhagen

Het afgelopen Pinksterweekeinde was een zeer belangrijk weekeinde voor schutterij Wilhelmina uit Nieuwenhagen. Naast het traditionele koningsvogelschieten was er een receptie b.g.v. van de nieuwe uniformen.

Om met het laatste te beginnen: op zaterdag 29 mei hield onze schutterij een drukbezochte receptie b.g.v. de nieuwe uniformen. Onze oude uniformen waren dermate versleten en verschillende originele materialen waren niet meer verkrijgbaar dat het noodzakelijk werd om uit te kijken naar nieuwe uniformen.

Het benodigde geld werd verzameld door een in 1990 opgericht uniformenfonds waarin zowel leden van de schutterij als enkele mensen buiten de schutterij zitting hadden. Via allerlei acties lukte het dit uniformenfonds om in een kort tijdsbestek de financiën bijeen te krijgen.

Het resultaat van dit alles is zeer positief, niet alleen qua uiterlijk, maar ook qua draagcomfort en onderhoud zijn de nieuwe uniformen stukken beter dan de oude. Het uniform van onze marketentster oogste extra veel waardering door haar originaliteit.

Op Pinkstermaandag werden onze nieuwe uniformen tijdens een H. Mis gezegend door hulpbisschop Mgr. A. Castermans. Na afloop van de H. Mis was er nog een rondgang door Nieuwenhagen om de inwoners te laten 'wennen' aan de nieuwe uniformen.

Het traditionele vogelschieten leek aanvankelijk snel beslecht te worden, maar toch hield de koppige vogel de stang vast tot het 197ste schot. Het was commandant May Kuypers die de vogel naar beneden wist te halen. Frappant detail hierbij is dat May tijdens de receptie al tegen verschillende collega's verzekerde dat hij dit jaar koning zou worden. May werd voor de achtste keer koning.

Ad Gubbels.

St. Martinus- St. MartensVoeren

De wijze waarop Fred de Warrimont zijn koningschap verwierf, mag niet onvermeld blijven. Wat was het geval. Voor de eerste keer vond het koningsvogelschieten plaats op de schietstangen van het Heem, de Komberg. Geschoten wordt traditioneel met 6 mm kogeltjes. Toen men meer dan 1000 kogels op de taaie vogel verschoten had en de klok middernacht al lang had aangewezen, werd besloten om het koningsvogelschieten voort te zetten met ... de zware buks.

Om precies 02.40 uur, in het holst van de nacht dus, liet de vogel de schietstang los en tuimelde hij naar beneden. Fred de Warrimont werd daarmee de 151ste koning van deze schutterij.

Schutterij St. Mauritius-Strucht tijdens de bronkprocessie op kermiszondag 20 juni.

St. Mauritius-Strucht

Op kermiszaterdag 19 juni presenteerde zich schutterij St. Mauritius-Strucht in gloednieuwe uniformen. De 15 jaar oude grenadiersuniformen waren nagenoeg versleten, waarom het schutterijbestuur een uniformencommissie in het leven riep om de benodigde financiën bij elkaar te brengen. Voor de nieuwe outfit was f 100.000,- beraamd. Het lukte de uniformencommissie wonderwel dit bedrag door diverse acties, waaronder een grote termijnloterij, bijeen te vergaren.

Op vrijdag 18 juni werden de oude uniformen voor het laatst gedragen. Die avond werd de konings-den geplaat aan de woning van onze nieuwe schutterskoning Marc Lenoir, die op de Keutenberg woont. Geen licht karwei voor de Struchtse schutters om de konings-den de in wielerkringen befaamde Keutenberg op te moeten torsen. Men werd dan ook door een groot aantal toeschouwers gadeslagelagen.

Zaterdagavond 19 juni werden tijdens een feestvergadering in het gemeenschapshuis de nieuwe uniformen officieel aangeboden door de voorzitter van de uniformencommissie, de heer Wim Weerts. Bij de keuze van de nieuwe outfit heeft men zich laten inspireren door een Amerikaans Mariniersuniform anno 1865 dat er als volgt uitziet: blauwe tuniek, blauwe kepie en witte pantalon. De blauwe tuniek is afgewerkt met rode opstaande kraag,

rode manchetten en gele nestels. Aansluitend aan de aanbidding van de nieuwe dress vond er een druk bezochte receptie plaats.

Kermiszondag 20 juni presenteerde zich schutterij St. Mauritius onder stralende weersomstandigheden tijdens de bronkprocessie voor de eerste keer aan de bevolking. Na afloop van de processie werden de uniformen in de parochiekerk ingezegend, waarna fanfare St. Cornelius de feestvierende schutterij St. Mauritius naar het schutterslokaal begeleidde, alwaar een heildronk werd uitgebracht op de nieuwe aanwinst.

P. Bisschops.

St. Sebastiaan- St. Huibrechts-Lille

Het trommelkorps van schutterij Sint Sebastiaan uit St. Huibrechts-Lille nam voor de vijfde maal deel aan het Wereld Muziek Concours in Kerkrade. Na 1978, 1981, 1985 en 1989 behaalden ze ook nu weer in de marswedstrijd (Sectie A, 1ste Divisie) een eerste plaats (81,8%) en een gouden medaille: vijf maal op rij dus! Van harte proficiat.

Zondag 20 juni organiseerde de St. Sebastiaansgilde het jaarlijkse schietspel van de Hoge Gilderaad. Er kwamen 5 wapens aan bod: handboog, buks, voetboog, kleine kruisboog en de Sint Jansboog. In het Croatendorp Lille kent men twee gilden: St. Sebastiaan (15-16de eeuw) en St. Antonius (vroeger de Jonge Handboog, later overgestapt naar de buks).

St. Hubertus- Manestraat

Nadat ze verleden jaar reeds mochten terugkomen op de tweede dag van het OLS, behaalde de Schutterij St. Hubertus-Manestraat Molenbeersel een verdienstelijke tweede plaats dit jaar. Het zesttal bestond uit: Theo Smeets, Gerard Korsten, Raymond Joriskes, Tony Creemers, Theo Leenders en Remi Akkermans. Op de foto geflankeerd door burgemeester Hubert Brouns en schepen Theo Beyns-berger.

OLS-1994 in Stokkems feestjaar

Op 1 januari 1994 wordt om 1 uur het openingsvuurwerk ontstoken ter gelegenheid van "750 jaar stadsrechten voor Stokkem". Dit zal de start betekenen van een jaar lang feesten in het Maasstadje, nu gefusioneerd tot Dilsen-Stokkem. Na de historische stoet op 24 en 26 juni, zal het OLS een voorname plaats krijgen in het geheel van het feestprogramma. Wanneer de bekende Stokkemse dichter Arnold Sauwen (1857-1938) nog geleefd had, zou hij ongetwijfeld een dichtwerk gewijd hebben aan de overwinning van Schutterij St. Elisabeth. Op de laatste pagina van dit nummer vindt U een gedicht van Arnold Sauwen. In 1981 had in de parochiekerk van Stokkem de viering plaats van 750 jaar Heilige Elisabeth patrones van de mandenvlechtersparodie. Stokkem is trouwens de enige Limburgse St. Elisabethparodie. Ook de plaatselijke harmonie heeft St. Elisabeth als patroon.

St. Sebastianus- Grote Brogel

Op kermismaandag 12 juli vond de vogelschieting plaats. Dit alles werd ingezet na een bloemenhulde aan het oorlogsmonument 1914-1918 en 1940-1945 en tevens voor de gevallen huyslieden en schutters in de slag op de Donderslagseheide 6 december 1648.

In de optocht was het karabijn-schuttersgilde St. Jozef-Winterslag onze eregast. Om 13.30 uur werd in de parochiekerk door Pastoorproost Smeets de gildemis opgedragen. Na de mis was er een traktaatje in de 'Guldekaemer'. Hierna blies men opnieuw verzamelen en volgde het zeer oude gebruik van het "Paul houwe". Kapitein Gérard Brebels gaf hierbij een toelichting.

Openingschoten: Het St. Sebastiaansschot door E.H. Pastoor, het Hereschot door schepen Gérard

Kwanten (namens minister-burgemeester Theo Kelchtermans), het Koningsschot door de aftredende koning Eddy Schrooten en het schot van de kapitein van het gilde door Gérard Brebels. Na diens schot was de vogelschieting voor de koningstitel vacant; een waar spervuur werd op de vogel gericht met geweren. De spanning steeg ten top. Bij het 101ste schot haalde Jan Dries de laatste resten van de vogel naar beneden; echtgenote Thoke Geuns zal als koningin optreden. Als dekens en luitenanten werden aangewezen Eddy Schrooten en Jan Dirickx.

Schepen Kwanten kreeg de eer om de nieuwe koning het koningszilver te omhangen. Inmiddels was de koningshoed versierd met een bloemenkrans. In de 'Guldekaemer' volgden de felicitaties voor de koning, die er in 1991 in slaagde om de vogel af te schieten.

Brebels Gérard, Kapitein der gilde.

St. Cornelius- Swartbroek

Op zaterdag 21 augustus werd het nieuwe schutterslokaal, genaamd 'De Krang', van schutterij St. Cornelius geopend door de plaatsvervangend Gouverneur P.G.G. Hilhorst. De opening viel samen met de viering van het 40-jarig bestaansfeest van schutterij St. Cornelius.

'De Krang' is met inzet van eigen leden en middelen en met de steun van velen in ruim 8 maanden tot stand gekomen en voldoet aan alle eisen van deze tijd.

Te koop
18 aanlegpalen i.g.st.
te bevragen bij
Schutterij St. Sebastianus
VOERENDAAL
telefoon 045-750480
 (L. Smeets)

St. Sebastianus-Ell

Pinksterzondag 29 mei j.l. wist Mia Hendrixx-van Gemert bij het 202e schot de vogel omlaag te halen en mag zich koningin 1993 van onze schutterij noemen. Zij volgt hiermee haar man Wim Hendrixx op die de eer in 1992 had om koning te zijn.

St. Hubertus- Ubachsberg

Het weekeinde van 4-5 en 6 juni stond voor onze schutterij in het teken van haar 150-jarig bestaansfeest. Er werden bij die gelegenheid een aantal jubilarissen gehuldigd vanwege hun verdiensten voor de vereniging. Rondom het te organiseren bondsschuttersfeest werd een feestprogramma opgebouwd, waarbij gedacht was aan alle leeftijdscategorieën.

Op zaterdag 5 juni werd na een kerkelijke dankzegging in de parochiekerk een receptie gehouden. De allereerste gelukwensen werden aangeboden door Federatiepresident Lei Stals, die naast het aanbieden van de gelukwensen voor de jubilerende vereniging nog een aantal OLS-onderscheidingen in petto had voor enige leden.

Burgemeester Strous van de Gemeente Voerendaal, stak zijn loftrampet voor de vereniging eveneens niet onder stoelen of banken. Aan het einde van zijn toespraak mocht hij de heren B. Voncken, M. Hoenen en J. Ernes de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau opspelden. Het door fanfare St. Caecilia ten gehore gebrachte 'Wilhelmus' was het slot van een prachtig begin. Zowel de grote opkomst van de plaatstelijke bevolking, alsook de aanwezigheid van de vele verenigingsafgevaardigden zorgden ervoor dat de jubilarissen urenlang de gelukwensen in ontvangst konden nemen.

Burgemeester Strous overhandigt de Koninklijke ere-penning.

Het bondsfeest op zondag 6 juni kon gehouden worden op het sportveldencomplex onder stralende weersomstandigheden. Reeds bij de presentatiewedstrijden waren vele toeschouwers op het feestterrein aanwezig. Dat de Limburgse schuttersfeesten nog steeds in trek zijn bij de bevolking, kon afgeleid worden uit de overweldigende belangstelling tijdens de optocht. Voor de schutters natuurlijk een extra stimulans om hun beste beentje voor te zetten. Vele van deze toeschouwers toonden ook belangstelling voor de diverse wedstrijden op het terrein zelf. Tot in de late avond werd door zowel de schutters, als ook de toeschouwers genoten van het folkloristische gebeuren op deze dag. Voor schutterij St. Hubertus een waardige afsluiting van een prachtig feestweekeinde.

Dat een en ander nog niet helemaal was afgerond, werd door het gemeentebestuur enkele weken later bekendgemaakt.

Door omstandigheden waren enige bescheiden niet op tijd op de juiste plaats gearriveerd, hetgeen betekende dat tijdens de receptie op 5 juni burgemeester Strous niet compleet kon zijn in zijn eerbetoon. Op zondag 15 augustus j.l. rondde hij het eerbetoon af met de verheugende mededeling "dat het Hare Majesteit Koningin Beatrix heeft beaagd om schutterij St. Hubertus te begiftigen met de Koninklijke erepenning".

De Koninklijke ere-penning is de hoogste onderscheiding die thans nog aan verenigingen kan worden uitgereikt (zie ook LS nr 17, pag. 8).

Dat Hare Majesteit de mannen van St. Hubertus hiermee bijzonder verblijde, behoeft geen nadere uitleg. Terugkijkend op het totale feestweekend is schutterij St. Hubertus zonder meer tevreden. De belangstelling vanuit de bevolking gaf aan dat de vereniging door de dorpsgemeenschap een meer dan warm hart wordt toegedragen. De vele felicitaties van zusterverenigingen geeft aan dat St. Hubertus een gewaardeerde plaats heeft weten in te nemen binnen de Limburgse schutterswereld. De bevestiging hiervoor kwam ook duidelijk tot uitdrukking door de hoge onderscheiding, die wij uit handen van de burgemeester mochten ontvangen. De jubilarissen mogen in de diverse onderscheidingen meer dan blijk van waardering zien voor het vele en goede werk dat zij voor schutterij St. Hubertus hebben verricht. Schutterij St. Hubertus zal de reeds lang geleden ingeslagen weg blijven volgen. De geest en de eenvoud die binnen de vereniging heerst zijn nog steeds in overeenstemming met de woorden van pastoor Dircks, die toen al ver in de toekomst zag en zei: "De mensen moeten met iets bezig zijn, zodat hun de tijd ontbreekt om kwaad te doen en hun geest een aangename en geoorloofde ontspanning heeft". Deze woorden, neergeschreven in het jaar 1843, lagen aan de wieg van schutterij St. Hubertus en zijn ook nu nog steeds van toepassing.

W.B.A. Hoenen.

SJENG MAESSEN 40 JAAR KEIZER

Sjeng Maessen uit Obbicht vierde op 27 augustus wel een heel bijzonder jubileum. Dit jaar is hij namelijk veertig jaar keizer van schutterij St. Willibrordus uit Obbicht. En dat Obbicht hem daar voor in het zonnetje zette is ook niet zo verwonderlijk als men zich realiseert dat Sjeng een schutter is in hart en nieren.

In 1945 begon Sjeng zijn loopbaan bij de schutterij als fluitist, om drie jaar later het tambour-maîtreschap op zich te nemen. Deze functie combineerde hij zo goed en zo kwaad als het ging met zijn koningschap en keizerschap tot 1958. Vanaf dat jaar marcheerde hij steevast mee in de gelederen als een waardige keizer.

In 1951 legt Maessen voor de eerste keer beslag op het koningszilver en een jaar later ten tweede male. De strijd om het koningschap in 1953 belooft een uiterst spannende strijd te worden en in doodse stilte worden de verrichtingen van de 24-jarige Sjeng Maessen gevolgd. Na het beslissende schot op 20 september 1953 klinkt minutenlang gejuich over de boorden van de Maas. De toenmalige burgemeester Corten en de pastoor van Obbicht Rijkken vinden dat heel Obbicht moest delen in deze feestvreugde en het idee voor de keizersfeesten is geboren.

Na maanden van voorbereiding gaan op 8 mei 1954 de feesten van start in het Maasdorp dat voor deze gelegenheid fraai versierd was met dennengroen en extra feestverlichting. Het huis van de familie Maessen was voorzien van een verlichte keizerskroon en ook in verschillende buurten was verlichting aangebracht, zodat het hele dorp een sprookjesachtig aanzicht bood. De omvang van de extra verlichting was van dien aard dat de transformator van de Plem doorbrandde en heel Obbicht in het donker zat. Inderhaast aangebrachte noodvoorzieningen brachten uitkomst en de festiviteiten werden voortgezet.

De installatie van de keizer vond plaats op zondag 9 mei. Na een plechtige eucharistieviering in de kerk en de dodenherdenking op het kerkhof, installeerde secretaris Kitzen, namens voorzitter, bestuur en

Keizer Sjeng Maessen in 1953

leden Sjeng Maessen tot keizer van schutterij St. Willibrordus Obbicht en werd zijn vrouw Marie geïnstalleerd als keizerin.

Na een drukke receptie volgt dan het onbetwiste hoogtepunt van de feestelijkheden: een historische stoet door de straten van het dorp met een defilé langs het keizerspaar, de autoriteiten en de genodigden. Zowel in de tent als in de danszalen en de cafés werd geëst tot in de kleine uurtjes.

De maandag werd alles nog een dunnetjes overgedaan, maar de doelstelling dat het een feest moest worden voor geheel Obbicht was gehaald. Die sterke gemeenschapszin is trouwens nog steeds kenmerkend voor Obbicht.

Nu veertig jaar later staat keizer Maessen opnieuw in de schijnwerpers. Wie hem kent, weet dat het

eigenlijk voor hem niet zo nodig hoeft. Hij heeft gedaan wat van hem werd verwacht, maar naast alle hulde die hem ten deel valt ziet Sjeng dit jubileum als een eerbetoon aan wijlen zijn vrouw Marie, die misschien nog meer dan hij schutter in hart en nieren was. Zij was het immers die steeds zorgde dat alles tiptop in orde was. Niet alleen zijn en haar uniform, maar ook dat van de kinderen die meeliepen als pages. Marie werd wel eens de moeder van de schutterij genoemd. Niet zo verwonderlijk als men bedenkt dat de ouders van de keizerin houders waren van het schutterslokaal. Van 1952 tot 1959 beheerden Sjeng en Marie samen het schutterslokaal en alle schuttersattributen werden zorgzaam gekoesterd door Marie. In 1968 werd het pand gesloopt en sindsdien staat er de woning waar de keizer heden ten dage nog resideert.

Wie met Sjeng Maessen in gesprek raakt, ontmoet iemand die een schat aan informatie heeft weten te vergaren, maar wat nog belangrijker is, die graag deze kennis wil doorgeven.

Maar in de keizer ontmoet je ook iemand die bereid is om te luisteren en de helpende hand te bieden waar nodig. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij binnen de dorpsgemeenschap een actieve rol heeft gespeeld in de politiek.

Vanuit zijn schuttersachtergrond kreeg hij zitting in het bondsbestuur van de Schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o. en bekleedt momenteel de functie van vice-voorzitter. Obbicht is met recht trots op zijn keizer Sjeng Maessen!!!

Cor Voorter.

WIJZIGINGEN IN ADRESSENLIJST

Opnemen: 0021 Stichting OLS-1994 p/a Koninklijke Schutterij St. Elisabeth, Kapelstraat 52, Stokkem (België).

Wijziging tenaamstelling en secretariaatsadres 0080 Stuurgroep Gilde der Marketensters en Zoetelaarsters in: Fr. Erensstraat 5, 6367 SK Voerendaal - tel. 045-754234 (Marie José Peeters-Eussen).

Wijziging secretariaat 0608 De Breidelzonen-Kessenich in: Meierstraat 58, 3640 Kessenich - tel. 089-566803 (Houben Mathieu).

WIJ FELICITEREN

Koninklijke onderscheidingen

Jo Steins, kreeg op 20 mei de zilveren eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau opgespeld door burgemeester John van Dijk. Jo is generaal van St. Joseph-Vijlen.

Thei Relouw (53) kreeg op 5 juni de gouden eremedaille verbonden aan de Orde van Oranje Nassau opgespeld door burgemeester van den Heuvel. Relouw was 10 jaar lid van St. Hubertus-Kessel.

Bij gelegenheid van het 150-jarig bestaan van schutterij St. Hubertus-Ubachsberg werden maar liefst drie koninklijke onderscheidingen opgespeld door burgemeester Strous. M. Hoenen (65) en J. Vonken (64) ontvingen de onderscheiding vanwege hun 48-jarig lidmaatschap en J. Ernes (59) vanwege zijn 40-jarig lidmaatschap waarvan 27 jaar als voorzitter. Alle schutters ontvingen de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau.

Voorzitter P.J.L. Thielen van schutterij Wilhelmina-Horst vielen in juni meerdere onderscheidingen gelijktijdig ten deel. Naast de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau, ontving hij de OLS-medaille in goud en de gouden verenigingsmedaille. De onderscheidingen werden toegekend bij gelegenheid van het 40-jarig lidmaatschap van de schutterij.

Op 26 juni werd Pol Vandenhove van schutterij St. Paulus-Epen koninklijk onderscheiden door burgemeester Janssen. Vandenhove ontving de eremedaille in zilver verbonden aan de Orde van Oranje Nassau o.a. vanwege zijn 40-jarig lidmaatschap van de schutterij (zie ook LS 19, pag. 38).

Diamanten huwelijken

Diamanten paar Litjens-Stroeks

Op woensdag 9 juni vierden Jean Litjens (88) en Miet Stroeks (85) hun diamanten huwelijksfeest. Jean is al 63 jaar lid van schutterij St. Oda-Boshoven. Bij deze vereniging heeft hij 30 jaar de functie van commandant en 20 jaar die van generaal bekleed. Jean is koninklijk onderscheiden voor zijn vele verdiensten voor het schutterswezen. Miet was in 1961 de eerste koningin van St. Oda.

Op 8 juli vierden Sef Geurts (81) en echtgenote Berbke Ridderbekx (82) hun diamanten huwelijksfeest. Sef is al 55 jaar lid van schutterij St. Joseph-Koningsbosch (waarvan 25 jaar als bestuurslid)

Schutterskoningen

Paul Aerts St. Martinus-Niel (190e sch)

Hubert Alleleyn St. Paulus-Vaals (193 sch)

Wil Cox St. Andreas-Melick

Jacques Cuypers 't Zandakker Gilde St. Jan-Venray (254 sch)

P. Deneer St. Joris-Wessem

Jan Dries St. Sebastianus-Grote Brogel (101 sch)

Wiel Drooghaag St. George-Simpelveld (872 sch)

Martin Eppels St. Joseph-Waubach

Marian Franssen-Van Zoelen St. Martinus-Vlodrop (68 sch)

Petra Heinen-de Rijck St. Georgius & St. Sebastianus-Beesel (159 sch). Dit is de tweede achtereenvolgende keer dat een dame koning is bij deze schutterij.

Mia Hendrixx-v. Gemert St. Sebastianus-Ell

Hub Hermans St. Sebastianus-Heerlen

Jan van Herten St. Michaël-Ool

Cyriel Houten Nachtwachtgilde-Berg en Terblijt

An Kessels St. Urbanus-Maasniel (107e sch)

May Kuypers Wilhelmina-Nieuwenhagen

Dré Lambij St. Sebastianus-Klimmen (285 sch)

Eugène Leenders St. Sebastianus-Oost Maarland (148 sch)

Wim Lemmerlijn St. Sebastianus-Margraten

Marc Lenoir St. Mauritius-Strucht (168 sch)

Erwin Luysmans St. Martinus-Kessenich

Marco van de Meulenhof St. Michaël-Thorn

Frans Moonen St. Sebastianus-Schimmert (289 sch)

Sjef Nelissen Garde des Tireurs du quartier vingt-huit (327 sch)

Eduard Rouwet St. Sebastianus-Mheer

Peter Vranken St. Pieter-Leut

H.v.Vucht Jeugdconing St. Joris-Wessem

Fred de Warrimont St. Martinus-St. Maartensvoeren

George van de Wier-St. Brigida-Noorbeek 358e sch. (2e achtereenvolgende keer)

Jo Wolfs St. Hubertus-Tegelen

Frits Zeegers St. Sebastianus-Herkenbosch

Robert Zoike De Breidelzonen-Kessenich

Schutterij St. Elisabeth-Stokkem

wij feliciteren u met het
winnen van het O.L.S.-1993
en wensen u veel succes
met de voorbereidingen
van het O.L.S. - 1994

JUBILARISSEN

10-jarig lidmaatschap

R. Joris St. Joris-Wessem

20-jarig lidmaatschap

Esther Lamerigts St. Margaretha-Ittervoort

25-jarig lidmaatschap

W. Basten St. Willibrordus-Meijel
 J. Boss St. Martinus-Vaesrade
 T.M. Boss St. Martinus-Vaesrade
 L. Coelen St. Lambertus-Neeritter
 P.H. Cremers St. Salvius-Limbricht
 G. Daems St. Willibrordus-Meijel
 H. Gabriëls St. Cornelius-Swartbroek
 H. van Geneijgen St. Cornelius-Swartbroek
 J. Haenen St. Martinus-Vaesrade
 R.A.M. Haffmans St. Lambertus-Helden
 E. Lamerigts St. Margaretha-Ittervoort
 Har Lamerigts St. Margaretha-Ittervoort
 P. Meulen St. Jacobus-Hunsel
 W.Th. Munsters St. Willibrordus-Obbicht
 H.K.W. Nieweg St. Lambertus-Helden
 P. Pekx St. Martinus-Vaesrade
 J.J.G.H. Pranger St. Martinus-Vaesrade
 A.J.W. v. Rosmalen St. Hubertus-Ubachsberg
 P.C.G.M. Schaeks St. Salvius-Limbricht
 M.J.G. Scheeren St. Joris-Wessem
 H.Th. G. Slevén St. Jacobus-Hunsel
 Helga Stals St. Cornelius-Swartbroek
 W.M.F. Vanhommerig St. Hubertus-Ubachsberg
 W.J. Verheggen St. Jacobus-Hunsel
 Bèr Vries St. Margaretha-Ittervoort
 P.J.A. Weijs Wilhelmina-Horst
 G. Wolfs-Peeters St. Hubertus-Ubachsberg
 H. Woudstra St. Martinus-Vaesrade
 J.A. Zeijen St. Martinus-Vaesrade

40-jarig lidmaatschap

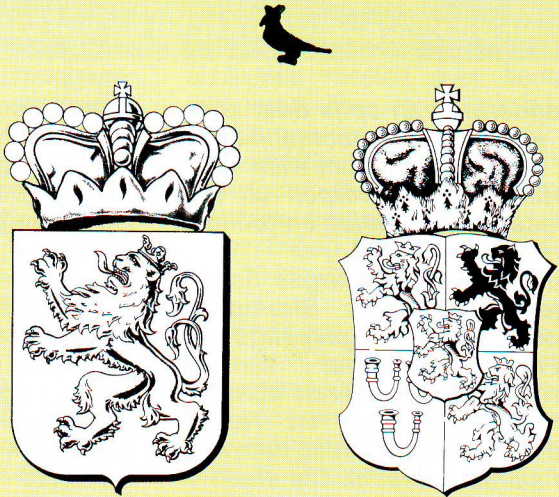
J.M.A. Alzer St. Lambertus-Oirsbeek
 W.W.H. Corten St. Salvius-Limbricht
 D.Th. van Cruchten St. Urbanus-Maasniel
 P.P. Curvers St. Salvius-Limbricht
 E.J.G. Ernes St. Hubertus-Ubachsberg
 R.L.G. Frenken St. Urbanus-Maasniel
 M. Gulpen St. Joseph-Vijlen
 B. Janssen St. Willibrordus-Meijel
 L.E. Munsters St. Willibrordus-Obbicht
 L. Stals St. Cornelius-Swartbroek
 J. Steins St. Joseph-Vijlen
 P.J.L. Thielen Wilhelmina-Horst
 J.J. Thissen St. Salvius-Limbricht
 J.L.Th. Voncken St. Hubertus-Ubachsberg
 J.B. de Wit St. Willibrordus-Obbicht

50-jarig lidmaatschap

W.G. Boss St. Martinus-Vaesrade
 W.H. Engels St. Urbanus-Maasniel
 J. Geurts St. Joseph-Koningsbosch
 M.J.G. Hoenen St. Hubertus-Ubachsberg
 P. Pekx St. Martinus-Vaesrade
 J.B. Voncken St. Hubertus-Ubachsberg

60-jarig lidmaatschap

H.G. Bidlot St. Joris-Wessem
 Th.J. Boss St. Martinus-Vaesrade

**Het Limburgs Schutterstijdschrift
 bestaat binnenkort 5 jaar.
 Wij willen dit met U vieren
 op 15 januari 1994 in
 Cultureel Centrum Zchter Olmen
 te Maaseik.**

**Uw uitnodiging treft U aan
 in de enveloppe bij het
 december-nummer van het
 Limburgs Schutterstijdschrift.**

**De viering van 5 jaar Limburgs
 Schutterstijdschrift wordt
 de start van een regelmatig
 terugkerende lezingenreeks.**

LIMBURGS SCHUTTERIJEN MUSEUM

Ingrijpende reorganisatie en vol toekomstplannen

Verandering van spijs doet eten. Dat geldt in overdrachtelijke zin ook voor een museum waar veelal statische voorwerpen uit een verleden van tradities en folklore zijn samengebracht.

Neem nou het Limburgse Schutterijen Museum in Stramproy. Sinds enkele jaren gevestigd aan de Frans Strouxstraat 7. Van alle ruim 170 nog bestaande schutterijen uit Belgisch- en Nederlands-Limburg zijn hier voorwerpen samengebracht. Die staan in de zeven afdelingen van het museum soort bij soort opgesteld. Maar ook hier wil men waken voor het gevaar van vastroesten en naast een vernieuwing van het museumbestuur, vindt er op het ogenblik ook een volledige reorganisatie van het museum zelf plaats. Met als doel, een nóg aantrekkelijkere presentatie en informatiever beeld van het schutterswezen in de beide Limburgen.

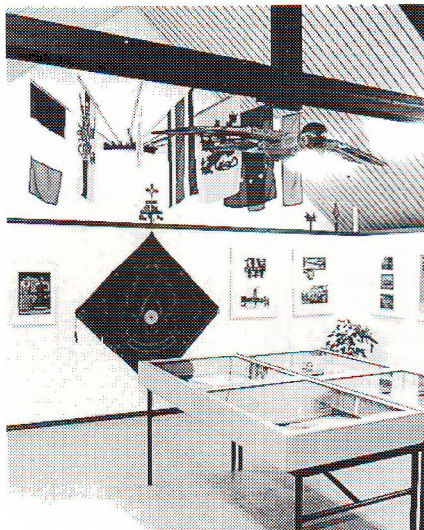
De geschiedenis gaat heel ver terug, want de schutterijen zijn wel de oudste verenigingen die niet alleen door de eeuwen heen zichzelf gebleven zijn, maar ook alle naoorlogse stormen van vernieuwing overleefd hebben. En dat is op zichzelf al bijzonder.

Thema-tentoonstellingen

Een van de gidsen in het museum Bert Stals, die zelf een schutter in hart en nieren is, vertelt dat er meer dan 60 vaandels en 300 uniformen aanwezig zijn. Maar ook speren,

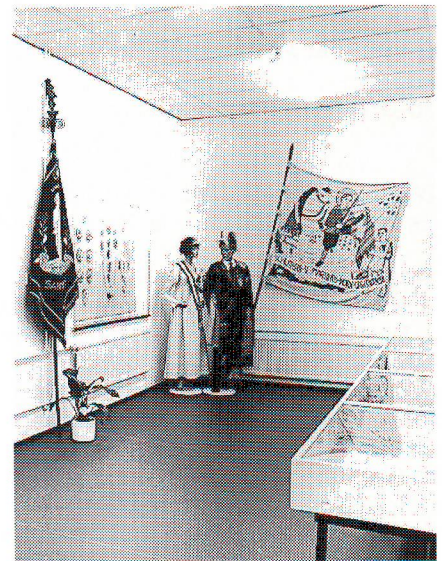

hellebaarden, onderscheidingen, jachthoorns en tientallen vitrines met koningszilver (het oudste uit 1634). Evenzo zo'n 40 geweren, een twintigtal trommen, schilderijen, talrijke foto's en literatuur over het schutterswezen. Van dit alles zijn natuurlijk in de toekomst uitstekend thema-tentoonstellingen te organiseren en die plannen worden nader uitgewerkt. Eenzelfde plan ligt op tafel voor wissel-tentoonstellingen van schutterijen uit de verschillende bonden. Overigens maken de bezoekers bij het betreden van het museum al direct kennis met hedendaagse uitingen van het schutterswezen middels video-presentaties in een speciaal lokaal.

"Sjötte"

In het specifieke Stramproyer museum komt een stuk Limburgs verleden tot leven. Want eeuwenlang hebben "de sjötte" stad en dorp verdedigd tegen allerlei bedreigingen. "Schutten" betekent dan ook "beschermen" en in de vaak roerige tijdperken van onze regionale geschiedenis, hield dat in dat men de schietkunst machtig moest zijn. In speelse en sportieve vorm kreeg dit ook gestalte bij het jaarlijkse koningschieten. Wie de houten vogel op een staak afschoot, mocht zich een jaar lang koning noemen. En wat te denken van het schieten op de "bölkes" en de "hark", zoals tegenwoordig bij bondsfeesten en het Oud-Limburgs Schuttersfeest gebeurt? Tradities hebben altijd een grote rol gespeeld in de schutterswereld en het Limburgs Schutterijen Museum laat zien dat tal van

dergelijke uitingen, zoals de "bielemannen" in hun fantasie-uniformen, koningen en koninginnen of marketentsters nog volop leven; zoals bij de video-presentaties of de fotocollecties van het jaarlijkse treffen bij uitstek: het Oud-Limburgs Schuttersfeest.

WIJ GEDENKEN

Karel Keulen erebestuurslid van St. Sebastianus-Klimmen. Overleden op 28 mei op de leeftijd van 67 jaar. Jac Suijlen, lid van schutterij St. Ansfried-Thorn. Overleden op 3 juni op 62-jarige leeftijd.

Peter Bour sr., bijna 10 jaar lid en vaandeldrager van schutterij St. Sebastianus-Heerlen. Overleden op 12 juni.

Ria Bachet-Soentjens, marketentster van St. Anna-Merum. Overleden op 15 juni in de leeftijd van 50 jaar.

Jef Royen, lid van het Nachtwachtgilde-Berg en Terblijt. Overleden op 18 juni in de leeftijd van 64 jaar.

Jan Meertens, lid van St. Michaël-Doenrade. Overleden op 3 juli in de leeftijd van 63 jaar.

Sjaak van Bilsen, lid en mede-oprichter van St. Jan-Baexem. Overleden op 9 juli in de leeftijd van 86 jaar.

Teun Ramakers, ruim 38 jaar lid van St. Margaretha-Ittervoort. Overleden op 28 juli in de leeftijd van 85 jaar.

Hein Ramakers, 38 jaar lid en majoor van St. Gregorius de Grote-Brunssum. Overleden op 29 juli in de leeftijd van 68 jaar.

Wim Suijlen, bestuurslid en commandant van Oranje Nassau-Roermond. Overleden op 15 augustus in de leeftijd van 58 jaar.

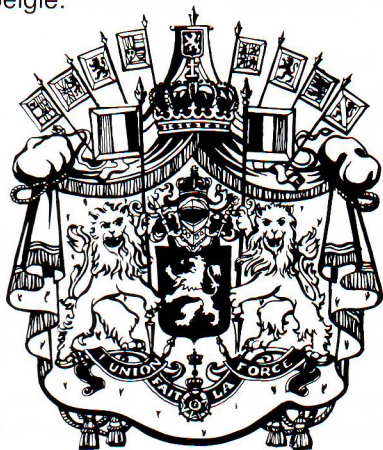
IN MEMORIAM KONING BOUDEWIJN

Op zaterdag 31 juli overleed Koning Boudewijn van België. Koning Boudewijn was een stille maar bewaarde koning, die alom werd bewonderd om zijn naastenliefde en betrokkenheid. Tegelijkertijd was hij een menselijk symbool. In de tragedie en teleurstellingen in Boudewijns leven herkende iedereen de wreedheden van het dagelijks bestaan. Koning Boudewijn was een diep gelovig katholiek, sterk voorstander van het gezin als ideale samenlevingsvorm.

Het huwelijk met de energieke, sociaal bewuste Spaanse gravin Fabiola de Mora y Aragon in 1960, werd een keerpunt in het leven van Boudewijn. Trots en innig toonde hij zich met zijn echtgenote in het openbaar. Helaas mocht dit huwelijk niet gezegend worden met kinderen.

Samen met koningin Fabiola was de koning steeds paraat. Zij troosten en bemoedigden in de gaarkeukens, opvangcentra, ziekenhuizen of aankomsthallen de gewonden, vluchtende ex-kolonialen en kansarmen. In 1975 werd op zijn initiatief de Koning Boudewijnstichting opgericht.

In 1990 zette hij zijn koningschap zelfs op het spel voor zijn overtuiging (fel tegenstander van abortus). Koning Boudewijn was de nationale voorganger, had gezag, kennis en verpersoonlijkte de politieke en staatsrechtelijke continuïteit van België.

Koning Boudewijn en Koningin Fabiola waren ook zeer gesteld op het Limburgse Schutterswezen. Jaarlijks stelde Koning Boudewijn een erepenning ter beschikking voor de winnaar van het OLS. En bij gelegenheid van het zilveren huwelijksfeest in 1985, bracht het vorstenpaar ook een bezoek aan het Lim-

burgse Schutterswezen (zie LS nummer 2, pagina 4).

De levenswijze van deze koningmens Boudewijn sterkt ons tot voorbeeld.

Het Belgische koningschap is nu in handen van Koning Albert II van het Koningshuis Saksen-Coburg-Gotha, de broer van Koning Boudewijn. De weg die Koning Albert II zal volgen, is reeds gebaad door Koning Boudewijn en geeft ons eveneens houvast voor de toekomst.

Het Limburgse Schutterswezen weet zich in het koningschap van Koning Albert II verzekerd van belangstelling voor onze grensoverschrijdende schuttersactiviteiten.

Wim Pijpers.

IN MEMORIAM ARNO WAGEMANS

Zaterdag 7 augustus j.l. heeft schutterij St. Willibrordus uit Obbicht afscheid genomen van Arno Wagemans tijdens een plechtige uitvaartdienst.

Arno was sinds 1991 terug in de gelederen van de schutterij als geweerdrager en vervulde die functie vol verve. Door zijn enthousiasme en inzet wist hij zich een plaats te veroveren in het C-zestel van de schutterij.

Overigens dateert zijn kennismaking met St. Willibrordus uit Obbicht vanaf de zeventiger jaren. In die tijd was hij lid van het fluit- en tamboerkorps als bekenist. Het wel en wee van het korps bleef hij op de voet volgen na zijn vertrek als muzikant en zijn terugkeer aan het begin van de negentiger jaren was dan ook niet verwonderlijk.

Begin van dit jaar kwam zijn ziekte als een donderslag bij heldere hemel. Toch was hij, indien de gezondheid het maar enigszins toeliet, aanwezig bij de activiteiten van zijn schutterij. Een voorbeeld van zijn sterke karakter toonde hij toen hij de schutters nog ging supporteren tijdens het laatste OLS.

Wat achterblijft is een grote leegte, die niet is in te vullen.

In die dankbare herinnering willen wij Arno steeds binnen onze schutterij herdenken.

“Arno bedankt. VAARWEL”

IN MEMORIAM SJEER PÖRTENERS

Op 17 augustus j.l. overleed toch nog vrij onverwacht Sjeer Pörteners. Geboren in 1925 in Born, werd Sjeer in 1946 lid van St. Martinus en bleef dit tot zijn vertrek naar Obbicht. In 1961 werd hij lid van St. Willibrordus in de functie van geweerdrager en al gauw werd men in Obbicht opmerkzaam op zijn organisatie-talent. In 1973 koos men hem tot bestuurslid en in 1976 beloofde men zijn diensten door hem te benoemen tot generaal, een functie die hij 13 jaar statig en trots vervulde.

Sinds 1973 maakte Sjeer deel uit van het bondsbestuur van de schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o. Binnen dat bestuur vervulde hij de functie van penningmeester tussen 1980 en 1992. Verder maakte hij deel uit van de schietcommissie en had hij eveneens zitting in het bestuur van de Zuid-Limburgse Schuttersfederatie.

In 1989 moest hij een pas op de plaats maken om gezondheidsredenen, maar het wel en wee van zijn schutterij en het schutterswezen bleef hij vol aandacht volgen.

In februari van dit jaar benoemde de bond Eendracht Born-Echt e.o. hem tot ere-bestuurslid.

Met gepaste eerbied heeft schutterij St. Willibrordus op zaterdag 21 augustus tijdens een stijlvolle eucharistieviering afscheid genomen van Sjeer Pörteners in aanwezigheid van vele schuttersvrienden. De laatste tocht ging naar de rand van het kerkdorp Obbicht, waar men een erehaag vormde om hem uitgeleide te doen naar zijn laatste rustplaats.

“Sjeer, we zullen je missen, maar met de troostbare herinnering dat je een goed en respectabel mens was en een voorbeeldig lid! VAARWEL”.

OPTOCHT DER SCHUTTERIJ

De roffeltrommel slaat in 't dorp
met rommelend dof geluid.
De kindren roepen 't langs de straat;
de schutterij trekt uit.

En knapen, meisjes, hand in hand,
gaan hupplend vóór den stoet
en zingen dansend 't blij refrein,
den ouden schuttersgroet.

Ze komt. De ruige berenmuts
hoog op den stoeren kop,
zwaait, naar den pas, tamboer-majoor
den stok met zilvren knop.

Den koning dragend op de borst,
hel flikkrend als een ster,
de zilvren platen, eertrofeën
uit jaren, jaren her.

Zo trekt ze voort met slaande trom
langsheen de zonnige straat,
en 't volk dromt saam voor huis en stoep
en jubelt waar ze gaat.

De oude, in zijn leunstoel bij het raam,
ziet fier de gilde gaan,
herdenkt zijn eigen jonge tijd
en voelt in 't oog een traan.

Het is zo lang, zo lang geleên,
nog beefde niet zijn hand,
dat schotvast hij den vogel schoot
af van zijn hogen stand.

Toen vlocht een meisje, 't werd zijn vrouw,
hem bloemen rond den hoed,
en statig stapte hij door 't dorp,
als koning in den stoet.

Arnold Sauwen uit zijn bundel "Laatste Garven"
(Antwerpen, 1924).

Mededeling van de OLS-Federatie

Wellicht ten overvloede delen wij nogmaals mede dat OLS-onderscheidingen worden uitgereikt als volgt:

25-jarig lidmaatschap; zilveren onderscheiding, eventueel met of zonder speld

40-jarig lidmaatschap; gouden onderscheiding, eventueel met of zonder speld

50-jarig lidmaatschap en meer; gouden onderscheiding met kroontje.

Wanneer bij een 50-jarig lidmaatschap of meer de betreffende decorandus reeds in het bezit is van een gouden medaille, dan dient deze medaille bij de aanvraag te worden opgestuurd naar de secretaris van de OLS-Federatie. Deze zal dan zorgen dat de medaille wordt opgepoetst en voorzien wordt van een nieuw lintje en dat er tevens het gouden kroontje op wordt bevestigd.

Wij verzoeken de secretariaten met deze regels rekening te houden.

De secretaris van de OLS-Federatie, Fried Schrijvers.

INHOUDSOPGAVE

<i>Artikel</i>	<i>pag.</i>
Colofon + voorwoord	1
Nogmaals lood	2
La cantinière du régiment (1)	4
Regelmatische wisseling van bestuur brengt kwaliteit	7
Het heeft zijne majesteit behaagd (II) ...	9
Krantekoppen	10
De Sittardse Jonge Schutten in de	
Slag in de Kempenkoel, 1543	12
Lezerspost	13
De St. Martinusschuttersgilde(n) van Dilsen (5)	14
't Zandakker Gilde St. Jan-Venray	16
OLS 1993, een onverwacht succes?	17
Schieten doorgewinterde schutters beter?	22
Ludiek vervolg van OLS-1993	23
Schutterijen op het Limburgse platteland (1)	25
Stuurgroep Gilde Marketentsters en Zoetelaarsters	27
Sjtadssjötterie Sint Rosa bestaat 5 jaar	28
Schuttersagenda	29
Onder de schietboom	29
Sjeng Maessen 40 jaar keizer	35
Wijzigingen in adressenlijst	35
Wij feliciteren	36
Limburgs Schutterijen Museum	38
Wij gedenken	38
In memoriam	39
Optocht der schutterij	40
Mededeling van de OLS-Federatie	40
Inhoudsopgave + Redactie	40

REDACTIE

★ Hoofdredacteur: Wim Pijpers Brouwerslaan 25
6093 GG Heythuysen; Tel. 04749-2868.

★ Schuttersbonden Berg en Dal, St. Gerardus-Amstenrade en Zuid-Limburgse Schuttersbond: Drs. Jos Gerits Soppestraat 12 6176 AM Spaubeek; Tel. 04493-2296.

★ Schuttersbonden Eendracht Maakt Macht en Julia-na: Piet Hermans Hegstraat 13 6001 EW Weert; Tel. 04950-44548.

★ Schuttersbonden De Maasvallei en Maas & Kempen: Werner Smet Breeërsteenweg 124 3640 Kinrooi; Tel. 089-563132.

★ Schuttersbond Eendracht Born-Echt en Midden-Limburgse Schuttersbond: Drs. Jean Walraven Borgeind 21 6041 AP Roermond; Tel. 04750-18124.

★ Correspondent Z.L.S.B.: Fred Louwen Baron de Selysstraat 15 6301 JZ Valkenburg; Tel. 04406-42322.

★ Correspondent Schuttersbond Eendracht Born-Echt e.o.: Cor Voorter Maj. Evanslaan 1 6114 KR Susteren; Tel. 04499-1539.

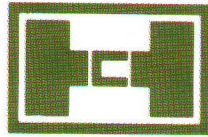
★ Correspondente schuttersbond St. Gerardus-Amstenrade: Yvonne van de Wall, Antoniusstraat 84, 6166 XL Geleen; Tel. 046-755123.

**HENDRIK
VAN DER PUTTEN**

SLAGHOEDJES
SCHUTTERIJKRUIT
REPARATIE
HERLAAD APP.

Zwartbroekstraat 28
Roermond
Telefoon 04750-30688

Mr Cas van Heugten

ADVOCAAT EN PROCUREUR

Rijksweg Noord 214, 6136 AE Sittard
Telefoon: 046-528899 – Telefax: 046-528900

Algemene rechtspraak, civiel recht, strafrecht,
sociaal verzekeringsrecht, adviezen, incasso's, slachtofferhulp,
verkeerszaken, letselschades, schaderegeling met verzekering-
maatschappijen en contacten met Duitse en Belgische advocaten.

drukkerij
LIMBURGSCH E POST ^B_V
sinds 1935

Heerstraat Noord 69
6099 AW Beegden (NL)

Postbus 5033
6097 ZG Beegden (NL)
Telefoon 04747-1651
Telefax 04747-2891

**decoratie &
reclame-atelier**

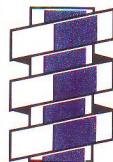

**evenementen
verhuur**

Kerkstraat 33 - 6104 AA Koningsbosch
Tel. 04743-1875 - Fax. 04743-2141

**Nieuw in ons verhuur-programma:
Viking-5 metaaldetector**

huurprijs f 40,- per week excl. BTW

C. VANGOMPEL
METAALBEWERKING

**ERKEND
WAPENMAKER**

ALLE HERSTELLINGEN.

VERVAARDIGEN VAN BUKSEN

KALIBER 12 EN 16 MET

VERNIEUWD GRENDEL- EN

AFTREKSYSTEEM.

Boshoekstraat 26 - B-3665 AS
Telefoon: 09-32-89-658174
Telefax: 09-32-89-659353

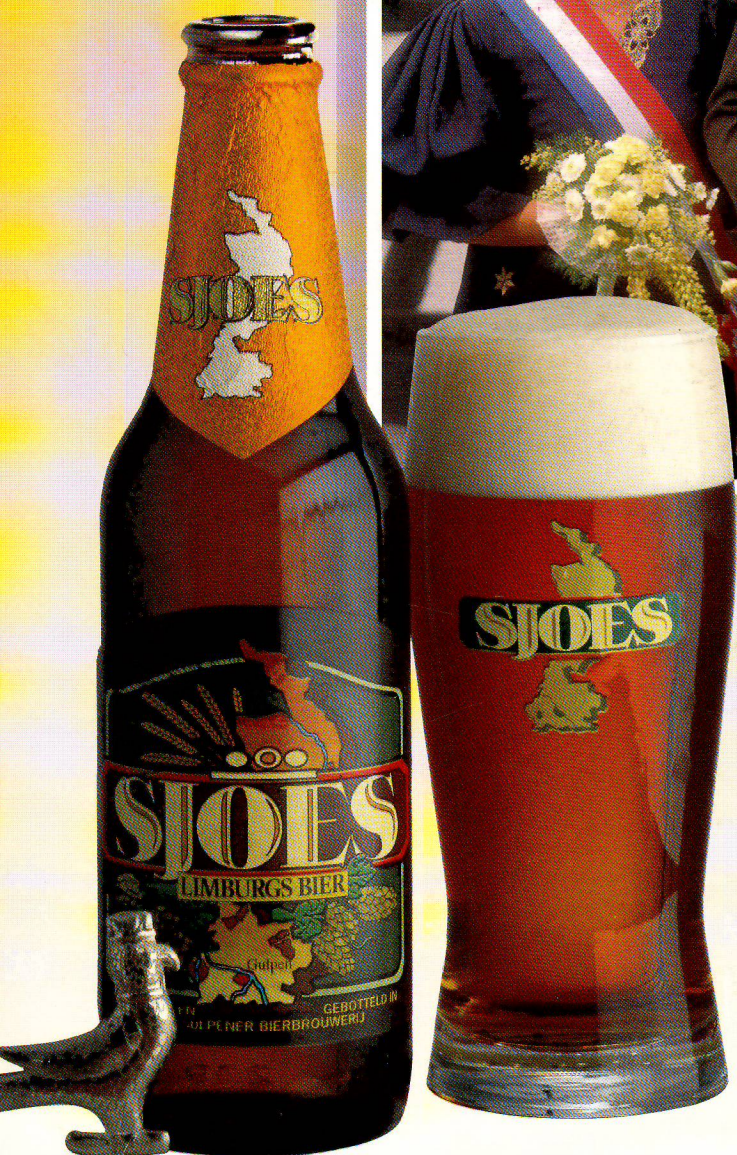
WATERS

Voor vaandels, vendels, vlaggen en gilde attributen.
Ook voor vendel-, natuur- en kunstzijde
kunt U bij ons terecht.

Joke Willigers

Zand 33
5721 SM Asten (Liessel)
Bezoek na telefonische afspraak
04934-2568

LIMBURGSE BIER SPECIALITEITEN
VAN DE MERGELLANDBROUWERIJ

**GULPENER
SJOES**

LIMBURGS
KONINGSPAAR